

Framtidstro och delaktighet

En kvalitativ studie om unga invandrare

Jessica Svartström

Denice Gizettis

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	13057 & 14003
Författare:	Jessica Svartström & Denice Gizettis
Arbetets namn:	Framtidstro och delaktighet En kvalitativ studie om unga invandrades
Handledare (Arcada):	Maria Forss
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete handlar om hur unga invandrare ser på sin framtid, det vill säga hurdan framtidstro unga har i det finländska samhället. Våra forskningsfrågor i studien är: 1) Hur beskriver ungdomar med invandrarbakgrund sin delaktighet? 2) Hur kan ungdomarnas nuvarande situation påverka deras tankar om framtiden? 3) Hurdan syn på framtiden har ungdomar med invandrarbakgrund? För att få svar på dessa forskningsfrågor har vi utfört en kvalitativ undersökning, nämligen av en öppen/semistrukturerad intervju. Med hjälp av innehållsanalys har vi sedan bearbetat det insamlade materialet. De unga vi har intervjuat har alla varit under 18 år och sex till antalet. Vår studie tog plats i Nyland. I teoridelen av vårt examensarbete utgick vi från socialpedagogik med fokus på delaktighet, KASAM och unga invandrare. Resultatet vi fick genomsyrades av att alla ungdomar anser samvaro med vänner och hobbyverksamhet vara en mycket viktig del av livet och välmående. Samtliga ungdomar upplevde sig vara en del av samhället, ingen tyckte sig vara utanför på något sätt. Vad gäller framtiden, hade alla ungdomarna klart för sig vad de vill göra i framtiden, de hade också alternativa planer ifall någonting inte skulle gå som önskat. Dessutom ansåg alla ungdomar att det är en självklarhet att de kan påverka sin framtid.</p>	
Nyckelord:	Invandrare, delaktighet, framtidstro, Finland
Sidantal:	87
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	13057 & 14003
Author:	Jessica Svartström & Denice Gizettis
Title:	Belief in the future and participation A qualitative research on young immigrants
Supervisor (Arcada):	Maria Forss
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>This degree thesis deals with the immigrant youngsters take on their future in the Finnish society, also on how they experience possibilities on participating. The research questions of the study are: 1) How do young immigrants describe their participation? 2) How can the current situation affect their thoughts on the future? 3) How do young immigrants see their future? These research questions are answered with qualitative re-search methods. Open/semi structured interviews were used as data collection method and the material was processed using content analysis. Youngsters interviewed in this study were all under the age of 18 and consisted of six individuals. The study took place in Nyland. The theoretical part of the degree thesis was associated to social pedagogy, focusing on participation, sense of coherence (SOC) and young immigrants. The result of the study shows that the young immigrants in question regard friendship and avocation to be of great importance in life and wellbeing. All youngsters regarded themselves a part of society, no one had the feeling of being an outsider. All of them also know what they want to do in the future, even alternative plans were made in case something falls through. All youngsters reckon future is in their hands.</p>	
Keywords:	Immigrant, participation, future, Finland
Number of pages:	87
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi AMK
Tunnistenumero:	13057 & 14003
Tekijä:	Jessica Svartström & Denice Gizettis
Työn nimi:	Tulevaisuus ja osallisuus Kvalitatiivinen tutkimus nuorista maahanmuuttajista
Työn ohjaaja (Arcada):	Maria Forss
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee miten nuoret maahanmuuttajat kokevat tulevaisuutensa, eli minkälainen usko nuorilla on tulevaisuuteensa suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä nuorten ajatuksia ja mielipiteitä heidän osallisuudestaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Työn tutkimuskysymykset ovat: 1) Miten maahanmuuttaja nuori kuvailee osallisuutensa suomalaisessa yhteiskunnassa? 2) Miten nuorten nykytilanne vaikuttaa heidän tulevaisuuden ajatuksiin? 3) Minkälainen tulevaisuuden näkemys maahanmuuttaja nuorilla on? Saadaksemme vastuksia näihin tutkimuskysymyksiin olemme tehneet kvalitatiivisen kyselyn, eli avoimen/puolistrukturoidun haastattelun. Sisältöanalyysin avulla olemme työstäneet kerättyä tietoa. Olemme haastatelleet nuoria maahanmuuttajia alle 18-vuotiaita ja määrältään he olivat kuusi henkilöä. Kyselymme tapahtui Uudellamaalla. Opinnäytetyön teoreettinen osa on lähtöisin sosiaalipedagogiikasta, painopisteenä osallisuus, koherenssin tunne (SOC, sense of coherence) ja nuoret maahanmuuttajat. Tutkimustulokset osoittavat että kaikki nuoret pitävät keskeistä kanssakäymistä ystävien kanssa ja harrastuksien olevan hyvin tärkeä osa elämää ja hyvinvointia. Nuoret koki olevansa osa yhteiskuntaa, kuukaan nuorista ei kokenut olevansa yhteiskunnan ulkopuolella. Tulevaisuutta ajatellen, jokainen nuori tiesi mitä he tahtoivat tulevaisuudessa tehdä, heillä oli myös varasuunnitelmia mikäli kaikki suunnitelmat eivät sujuisi heidän toiveittensa mukaisesti. Kaikki nuoret olivat myös sitä mieltä että oli itsestään selvää että he kykenevät vaikuttamaan omaan tulevaisuuteensa.</p>	
Avainsanat:	Maahanmuuttaja, osallisuus, tulevaisuus, Suomi
Sivumäärä:	87
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	8
1.1	Syfte och avgränsningar.....	9
1.2	Bakgrund.....	10
2	TIDIGARE FORSKNING	12
2.1	Urval av tidigare forskning.....	12
2.2	Se mig som människa och bemöt mig som en.....	13
2.3	Invandrare och perspektiv på utbildning.....	23
2.4	Invandrare och framtida karriär.....	28
3	TEORETISK REFERENSRAM	32
3.1	Socialpedagogik.....	32
3.2	Delaktighet.....	33
3.2.1	<i>Definition av delaktighet</i>	34
3.2.2	<i>Delaktighet enligt ICF</i>	35
3.2.3	<i>Former av delaktighet</i>	36
3.2.4	<i>Delaktighet för unga</i>	38
3.2.5	<i>KASAM för unga</i>	41
3.3	Unga invandrare.....	42
3.3.1	<i>Definition på kultur</i>	44
3.3.2	<i>Kultur</i>	44
3.3.3	<i>Kommunikation</i>	46
3.3.4	<i>Kulturchock</i>	47
3.3.5	<i>Vi och de andra</i>	48
4	METOD	49
4.1	Intervju som metod.....	50
4.2	Urval av informanter.....	53
4.3	Innehållsanalys.....	54
4.4	Etiska riktlinjer.....	54
4.5	Reliabilitet och validitet.....	55
5	RESULTATREDOVISNING	57
5.1	Hur jag upplever min delaktighet.....	57
5.2	Hur jag ser mig i min framtid.....	60
5.3	Ungdomarna om att påverka sin framtid.....	67
6	ANALYS AV RESULTAT	71

7	SLUTDISKUSSION	77
7.1	Metoddiskussion.....	77
7.2	Resultatdiskussion.....	79
Källor		82
Bilagor		86
BILAGA 1	INFORMATIONSBREV TILL ORGANISATIONEN	87
BILAGA 2	INFORMATIONSBREV TILL UNGDOMARNA	89
BILAGA 3	INFORMATIONSBREV & SAMTYCKE AV VÅRDNADSHAVARE	91

Figurer

Figur 1. Komponenterna för delaktighet enligt ICF	37
Figur 2. En illustration av osynlig och synlig kultur	47

1 INLEDNING

Att flytta till ett nytt land innebär en stor omställning för en människa, på vilka grunder det än sker. Inte minst kan det vara skakande för en tonåring, eftersom denna period i livet annars också präglas av både små och stora förändringar. Det är nu man förväntas lämna barnsligheten bakom sig, för att småningom utvecklas till en ansvarstagande medborgare. Eller som Lundqvist (2010) uttrycker det: samhället har stora förväntningar på ungdomen samt åsikter om vad som är lämpligt beteende. Med detta i bagaget i ett nytt land med ny kultur, kan drömmarna om framtiden te sig lite olika.

I undersökningar kring hur unga uppfattar sin framtid, samt hur de ser på arbete, kan man skönja olikheter mellan ungdomarna som hör till majoritetsbefolkningen och mellan de ungdomar som kommer från en utländsk bakgrund. I allmänhet verkar det som att de med utländsk bakgrund är mera motiverade att skapa sig en bra framtid än de som tillhör majoritetsbefolkningen. Undersökningar har dessvärre också visat, att individer med utländsk bakgrund sällan når upp till de egna förväntningarna. Någonstans på vägen går det snett, av en orsak eller annan. Dels spelar socioekonomiska faktorer in här, dels diskriminering. (Lundqvist 2010)

De ungdomar vi har talat med, är alla ambitiösa. De uppfattar att deras framtid är beroende av hur de nu presterar, inte minst i skolsammanhang. Det är de själva som skapar sina förutsättningar.

Vi kommer i detta examensarbete att använda oss av begreppet ”ung invandrare”, med vilket vi avser de unga individer som ingår i en etnisk minoritet i Finland. Vi vill få en större inblick hur de unga invandrarna upplever sin roll i samhället. Vi vill veta vad det innebär att leva som ung invandrare i Finland och vilka utmaningar man kan möta. Då vi använder begreppet ”ung” i detta arbete, avser vi en person under 18 år. Vi tror detta tema är viktigt att undersöka med tanke på framtiden, dels för vårt yrkes skull, men också allmänt. Genom att skriva detta arbete kommer vi att få en större förståelse för de invandrare vi möter, efterhand som vi får en bredare kunskapsbas. Detta gör det lättare för

oss att undvika missförstånd som bottnar i kultur- och traditionsskillnader. Detta är relevant att alltid ha i tankarna då man är i ett människonära yrke.

Genom denna studie vill vi belysa ett intressant tema på samhällsnivå. Vi valde detta tema med tanke på att vi båda är intresserade av invandrare och mångkulturalism. Invandrarna är en del av vårt samhälle och invandring blir allt vanligare. Vi vill veta hur delaktiga de yngre generationerna känner sig, om de upplever att de är en del av det finländska samhället eller om de är en avskild grupp. Detta vill vi veta, för om man inte känner till individens bakgrund och upplevelser, kan man inte heller stöda på ett adekvat sätt.

Vårt resonemang kring hur tro på framtid och delaktighet hänger ihop, ser ut som så, att vi tror inte man kan se en ljus och bra framtid utan att tillika känna sig delaktig. Man måste kunna känna att man kan göra sin röst hörd, för att också uppleva samhörighet i det nya samhället.

1.1 Syfte och avgränsningar

Syftet med detta examensarbete är att diskutera ungas känsla av delaktighet och deras tankar kring framtiden, samt synliggöra ungdomarnas tankar och åsikter. Vi kommer att försöka bena ut huruvida de uppfattar sig vara delaktiga, samt hurdan syn och tro på framtiden de har. För att genomföra vårt syfte, kommer sex stycken invandrare från Nyland, under 18 år, att själva få berätta sina åsikter och tankar kring de två ämnen. Våra centrala frågeställningar är:

- 1) Hur beskriver ungdomar med invandrarbakgrund sin delaktighet?
- 2) Hur kan ungdomarnas nuvarande situation påverka deras tankar om framtiden?
- 3) Hurdan syn på framtiden har ungdomar med invandrarbakgrund?

Vi vill inte utgå från eller anta någonting på basis av egna föreställningar, därav dessa frågeställningar.

Frågeställningarna kring framtiden och tron på framtiden, anser vi att är viktiga eftersom ungdomarna är vår framtid. Ju större känsla av sammanhang man har, desto lättare är det sedan att ta sig genom de kriser man möter. Desto lättare blir det också att tillgodogöra sig vad livet medför. Framtiden låter oss uppnå de mål vi ställt upp, den låter oss sträva efter någonting. Utan en tro på att man kan uppnå och åstadkomma någonting här i livet, har man inte heller så stor tro på framtiden och vad som komma skall.

Vi har valt att inte skilja på könen, utan endast avgränsa genom ålder. Detta val sker på grund av att detta sampel är för litet för att göra skillnader på flickor och pojkar. Våra informanter har alla varit från Nyland och intervjuerna har utförts på de språk ungdomarna önskat, nämligen finska. Vi undersöker inte heller någon specifik etnisk grupp, utan vi vill få fram vad invandrare i detta land har för upplevelser. Vi kommer att försöka avgränsa vårt problemområde till ungdomarnas delaktighet och framtidstro. För vårt examensarbete kommer vi endast att intervjua personer under 18 år.

Vår teoretiska referensram går under rubriken socialpedagogik, med fokus på *delaktighet*, *KASAM* och *unga invandrare*. Vi kommer senare i arbetet att gå in på begreppen och tydliggöra dem.

1.2 Bakgrund

Vartiainen-Ora (2007) konstaterar att en invandrare blir som nyfödd i ett nytt land, där ingen känner till denna som person. Individens omformas och får sakta känn för vem han eller hon är i det nya sammanhanget. Omvärlden betraktar henne eller honom utgående från vad som antas vara den ursprungliga nationaliteten. Omvärldens betraktelse bottnar ofta i stereotypa antaganden, menar Vartiainen-Ora (2007).

Begreppet "invandrare" kan ha lite olika innebörd och nyans beroende på vem man talar med. Lagen om främjande av integration 1386/2010 avser i 3§ med ordet invandrare, en person som kommit till Finland med annat tillstånd än sådant som beviljas turister eller motsvarande vistelse av kortvarig art, eller som har registrerad uppehållsrätt eller har

uppehållskort. I en artikel i svenska tidningen Sydsvenskan, kan man läsa om andra generationens invandrare som ett krångligt begrepp, därför att det ju faktiskt handlar om individer som fötts i det land dit föräldern eller föräldrarna invandrat. Således torde ju ordet invandrare hoppa över den andra generationen (King 2012). På Statistikcentralens hemsida, definieras invandring som så, att en person flyttat till Finland med tanken att vistas här i ett drygt år eller redan befunnit sig här i drygt tre månader. På Väestöliittos hemsida påpekar man, att man med invandrare också kan hänvisa till en person född i Finland, vars föräldrar har invandrat. Det vill säga en andra generationens invandrare.

I detta arbete kommer vi att definiera invandrare som så att individen ifråga är a) född i utlandet och flyttat till Finland eller b) har föräldrar födda utomlands, är av utländsk härkomst och flyttat till Finland och här fött barn. Vi kommer således även att definiera andra generationens invandrare som invandrare i detta arbete. Vi stöder denna uppfattning inte bara på bland annat Väestöliittos definition, utan också på att integrationen är kontinuerlig (Arbets- och näringsministeriet 2013).

Med finländare kommer vi i detta arbete att avse de infödda individerna av finländsk härkomst. Med majoritetsbefolkning avser vi också finländare födda i Finland av finländska föräldrar med finländskt påbrå. Vi gör denna skillnad mellan finländare och invandrare för att lättare kunna hålla isär begreppen. Dessutom kommer vi att använda oss av begreppen majoritetsbefolkning, finländare och invandrare under hela arbetets gång. Genom att definiera de tre begreppen kan vi bättre undvika missförstånd.

De vanligaste orsakerna till att flytta till Finland är studier, arbete och familj. Invandringen till Finland är ett relativt nytt fenomen, men huvudstadsregionen har ändå redan hunnit bli ett av de populäraste områden att flytta till. Mest är det personer av rysk härkomst om invandrar, men även ester hör till en stor grupp. Individerna av utländsk härkomst utgör 3,4 procent av Finlands befolkning. (Årsöversikt över migrationen 2011)

I Inrikesministeriets Årsöversikt över migrationen 2011, kan man läsa om en undersökning där sammanlagt 31 länder deltog. Utöver de länder som hör till EU, deltog även

Kanada, Schweiz, Förenta staterna samt Norge. Undersökningen kartlade var de bästa premisserna för integration finns och Finland blev fjärde. I undersökningen beaktades speciellt familjeåterförening, lag om diskriminering samt arbetslivet. Till Finlands styrkor räknas bland annat möjligheten till utbildning och deltagande i politik. Undersökningen genomfördes av "British council" samt organisationen "Migration policy group". I enkäter riktade till utländska högskolestuderanden som kommer till Finland, framkommer andra styrkor så som att undervisningen är kostnadsfri och den finska utbildningen överlag har ett gott rykte om sig. Som dåliga sidor ses svårigheter att hitta samsättning samt svårt att lära känna majoritetsbefolkningen.

2 TIDIGARE FORSKNING

I vårt examensarbete tar vi upp fem tidigare forskningar. Istället för att skriva alla forskningar enskilt har vi valt att sammanföra de tidigare forskningar som tangerar samma tema. Vi gör detta för att undvika onödiga upprepningar då artiklarna ändå parvis behandlar samma tema.

2.1 Urval av tidigare forskning

Vi har sökt forskningar på både nationell och internationell nivå för att få en tillräckligt informativ och nyanserad bas. Sökningar har gjorts i Academic search elite (EBSCO), Sage Journals samt Google Scholar och Google. Kriterier för materialet som vi har använt oss av har varit att det skall vara utgivet under 2000-talet samt att språket är svenska, finska eller engelska.

Vi har stött på en del problem då vi försökt hitta relevant forskning från Finland. Detta kan bero på att invandringen till Finland är ett relativt nytt fenomen, som kommit igång ganska sent jämfört med bland annat vårt grannland Sverige. Dessutom är Finland ett av de land som har ganska låg kvot per år. I Finland verkar forskningen i huvudsak ha rört sig kring de äldre invandrarna och vården.

Sökorden har varit olika variationer av Immigr*, participat*, invandrare, delaktighet, integration, integrat*, delaktighet, delaktig*, invandrares syn på framtiden, unga invandrare och framtiden, ung invandrare, ung invandrare identitet, unga invandrare och framtid och identitet. På finska har sökorden varit maahanmuutto suomi eller suomessa, maahanmuuttajanuori tulevaisuus, maahanmuuttajanuori identiteetti,

2.2 Se mig som människa och bemöt mig som en

Härnäst kommer vi att presentera två olika artiklar. Den ena artikeln behandlar en undersökning gjord av Länsstyrelsen i Västra Norrland, medan den andra artikeln behandlar en undersökning som Väestöliitto i Finland publicerat.

Länsstyrelsen i Västernorrland har gjort en undersökning kring hur det är att komma som utomnordisk invandrare till Norrland i Sverige. I analysen har personer från fem olika län samarbetat (2008). I Finland har Väestöliitto publicerat en undersökning, vilken beaktar perspektiv på invandring, integration av familjer samt professionell praxis. I undersökningen, som utkommit år 2005, framkommer en del liknande synpunkter som i den norrländska undersökningen. I Väestöliittos undersökning påpekar man också mångfalden som finns inom olika grupper, i det här fallet gruppen av invandrare. Genom resultat av undersökningar och studier får man snarare fram ett medeltal än en sanning. Resultaten klarar inte av att förmedla just mångfalden inom målgruppen. Trots gemensamma nämnare såsom hemland eller religion, fortsätter man ändå vara en individ. (Alitolppa-Niitamo 2005)

Syftet med den svenska undersökningen var att kartlägga möjligheterna till arbete och kvarstannande i Norrland. I kartläggningen har även invandrarnas livssituation och kontakt med såväl den svenska befolkningen som de svenska myndigheterna beaktats.

Dessutom försöker man få fram, huruvida introduktionen till det nya landet möter behoven eller ej. Målet har varit att individerna som invandrat, ska vilja hitta jobb samt stanna kvar på den plats dit de kommit. Invandrarna som deltagit i undersökningen har kommit till Sverige mellan 2004 och 2006 (Länsstyrelsen 2008). I Finland har man tidigare sett invandring i arbetssyfte som ett hot och problem, för att nu se invandringen som en resurs i vårt åldrande samhälle. Detta synsätt medför risker, om man ser invandrarna endast som arbetskraft, trots den positivare klangen. Risken ligger i att man då lätt glömmer det faktum att invandrarna också är människor, liksom alla andra. Dessutom kanske man då i samma veva bortser från eventuella familjer (Alitolppa-Niitamo 2005).

Den svenska undersökningen har genomförts med programteoretisk angreppssätt som metod, vilket innebär att man betraktat händelserna med förväntningar om vad de kommer att leda till, för att de till slut ska leda till det önskade resultatet (2008). För att få fram invandrarnas perspektiv på integration och introduktion i Sverige, skickade man ut enkäter till 940 individer i åldern 20-64 år. 44 procent svarade. De som svarade uppgav som orsaker till invandringen bland annat familjeband, behov av skydd samt arbete och skola. En majoritet av de som deltog i undersökningen, svarade att de studerat och/eller jobbat i landet de lämnat. Individerna var ofta ganska högutbildade och uppgav olika utbildning inom exempelvis sjukvård, som jurist samt affärsbiträde. En knapp 40 procent av de som svarade på enkäten, uppgav att de nu i Sverige arbetade i kombination med någon sorts studier. Vanligast var arbete inom vården, som assistent eller som egenföretagare (Länsstyrelsen 2008).

De flesta av deltagarna upplever sig ha blivit välbemötta av de olika myndigheterna i Sverige, såsom kommunen, sjukvården och Försäkringskassan. Endast Arbetsförmedlingen hade gjort ett lite sämre intryck, men även denna myndighet hade fått mestadels positiv feedback (Länsstyrelsen 2008:38). Vidare kan det noteras, att de som invandrat på grund av behov av skydd samt av humanitära skäl, hade mer positivt att säga om de olika myndigheterna. Detta beror på att de också kommit i kontakt med fler myndigheter, än de som endast invandrat för exempelvis arbete (Länsstyrelsen 2008). Alitolppa-Niitamo (2007) konstaterar i Väestöliittos undersökning, att ju bättre bemötande man får från de olika instanserna och myndigheterna speciellt under de första åren, desto lättare

har man sedan att assimileras samt erhålla en aktiv roll i det egna livet i ett nytt samhälle. Som en aktör, ett subjekt i det egna livet, vill man sedan också förmå påverka i vardagens realiteter. I klientarbete är det därför också viktigt att man bemöter var och en som individ, samt ser dennas individuella behov, konstaterar Alitolppa-Niitamo (2005).

Av Länsstyrelsens (2008) undersökning framgår att majoriteten av deltagarna förhåller sig positiva till en framtid i Sverige och 8 av 10 känner att de kan påverka sin framtid. Mer än 7 av 10 uppgav att de regelbundet umgås med svensktalande personer. Dock var deltagarna inte särskilt pigga på att delta i de aktiviteter kommunen ställde upp. Forskarna har tolkat detta som att integrationen trots allt har en bit kvar att gå, trots att invandrarna annars verkade vara nöjda. I svarsresultaten fanns vissa skillnader mellan män och kvinnor. I allmänhet verkade det som om männen hade en lite mer positiv inställning, de deltog också mer i aktiviteterna. Det fanns också små skillnader i aktivitetsnivån beroende på om man invandrat för att arbeta eller på grund av skyddsbehov. De som kommit för att arbeta umgicks också mer med den övriga befolkningen. Dock fanns det inga uppenbara skillnader i hur länge man bott i Sverige eller ålder (Länsstyrelsen 2008).

Genom den svenska enkäten framgick vilka omständigheter som fick en att trivas i landet. Dessa faktorer är familj, bostad, vänner, arbete, hälsa och trygghet. En annan sak som kom upp, är att man inte vill definieras som invandrare - utan sedd som människa. Man vill bli accepterad och få höra hemma bland den övriga befolkningen, också språkmässigt. Då invandrarna tillfrågades om önskemål om arbete i framtiden, samt med tanke på deras tidigare erfarenhet från utbildning och arbete, såg svaren antagligen ut som om "vem som helst" hade svarat. Utbildningsområdena som representerades av invandrarna var breda, likaså arbetserfarenheterna. Bland de svar som kom fram i enkäten, fanns bland annat filosofilärare och forskning inom biokemi. Det är således fråga om yrken och kunskap som kunde tillvaratas i vilket samhälle som helst (2008). Kring hälften av de som deltog i undersökningen, svarade ja på frågan om de vill bo kvar i den nuvarande kommunen. Den andra halvan ville inte bo kvar, eller också visste de inte (2008). De som svarade jakande, trivdes bra i den kommunen de bodde i samt hade vänner och en överlag bra situation i allmänhet. De övriga ville bo i större städer eller

också motsvarade inte den nuvarande kommunen den önskade utbildningen (Länsstyrelsen 2008).

14 procent av de som deltog i Länsstyrelsens (2008) undersökning, svarade att de någongång upplevt diskriminering i arbetslivet. Diskrimineringen låg då i upplevelsen av att språket inte löpt felfritt, eller att man inte känt sig accepterad. Vid sökande av bostad, upplevde 15 procent att de blivit diskriminerade. Problemen med att hitta bostad, handlade då om otillräcklig inkomst eller avsaknad av fast inkomst. Om man sedan fick bostad, låg bostaden i ett område där invandrare samlats. I bägge fall kunde man inte se någon direkt korrelation mellan upplevelsen av diskrimination och kön, ålder eller orsak till invandring. Dock fanns det små likheter eller skillnader (Länsstyrelsen 2008).

Saker som under introduktionsperioden, de första åren i Sverige, upplevts som bra med Sverige, är bland annat möjligheterna till utbildning, tryggheten, sjukvården samt den goda behandling man fått av diverse myndigheter (Länsstyrelsen 2008). Saker som under samma tid upplevts dåliga, har varit svårigheter i att lära sig språket, dåligt bemötande från myndigheter, svårt att få arbete samt känslan av utanförskap. Trots allt har hela 77 procent av deltagarna en positiv upplevelse av introduktionsperioden. Detta innebär dock inte att alla har enbart gott att säga, utan att de har varit nöjda, men kunnat konstatera att det finns utrymme för förbättring (Länsstyrelsen 2008).

Alitolppa-Niitamo (2005) menar att det finns två olika sätt att bemöta människor; *universalism* samt *essentialistiskt förhållningssätt*. Universalismen innebär att man upplever sig behandla människor, med samma utgångspunkt, jämlikt då man bemöter samt erbjuder dem samma lösningar. Detta förhållningssätt, så att säga, rättfärdigar man med tankesättet om att människor är människor - och därmed existerar inga nämnvärda variationer bland människor. Det essentialistiska förhållningssättet å sin sida, framhäver interkulturella variationer och olikheter samt ser den etniska identiteten om någonting centralt i individens erfarenhetsvärld. Typiskt för detta tankesätt är att den etniska identiteten ses som oföränderlig, den etniska gruppen har egna klara gränser. Alitolppa-Niitamo tar även upp begreppet kulturalism. Hon förklarar detta som en risk, så till vida

att detta begrepp definierar människan genom en förenklad kategorisering på basis av kulturen hon tillhör.

Alitolppa-Niitamo menar att då man härstammar från samma land, finns det onekligen en del likheter som normativitet och värdegrund. Ändock ska man inte bortse från det faktum, att människorna erhåller sin individualitet i hur de erfar sina upplevelser. Detta beror på att man i sitt hemland har haft olika samhällslig ställning, kön, utbildning, hemtrakter samt personliga erfarenheter. Detta till trots, fastslår hon att människor ändå i mångt och mycket har samma behov, fast de vuxit upp med olika sociokulturell bakgrund. Olikhet och gränser ska inte skapas genom att man överbetonar variationerna mellan människor från olika kulturell bakgrund, säger Alitolppa-Niitamo vidare (2005).

Alitolppa-Niitamo (2005) poängterar att ju längre tid en invandrare bott i det nya landet, desto större är chanserna att han eller hon kommit in i arbetslivet. Dock är avsaknaden av jobb fortfarande ett relativt stort problem. Trots arbetslöshet, eller hot om att bli arbetslös, uppfattas arbete vara en mycket viktig del av livet för en som invandrat. I en del fall, kanske det är ännu viktigare än för en infödd finländare. I strävan efter ett jobb, möter den som invandrat många utmaningar. Det kan handla om strukturella orsaker, arbetsgivarens fördomar, bristfällig språkkunskap eller avsaknad av nödvändig kompetens. Arbete hittas ofta genom inofficiella kanaler, genom kontakter eller vänner. För invandrarnas del har inte det sociala kapitalet, som vidsträckta sociala nätverk och dylikt, ännu hunnit utformas eller är bristfälligt, menar Alitolppa-Niitamo (2005). De som å andra sidan lyckats få jobb, har snuttjobb eller andra otypiska arbetsförhållanden. Medelinkomsten för invandrare är i lägre, än hos den övriga befolkningen. Arbetslöshet och ekonomisk osäkerhet har samma negativa effekter på en som invandrat, som på en ur majoritetsbefolkningen. De pengar och stöd som finns till hands, påverkar bland annat boende och valmöjligheter vad gäller fritiden samt känslan av livskontroll. Bristen på kapital påverkar i sådana fall inte minst barnen (Alitolppa-Niitamo 2005).

Många vuxna invandrare försöker förbättra sina chanser att hitta anställning, genom studier, menar Alitolppa-Niitamo (2005). I undersökningen "Maahanmuuttajien elinolot", som Alitolppa-Niitamo tar upp, ingick folkgrupperna: ester, ryssar, vietnameser

och somalier. Dessa har höjt sin utbildningsnivå och 22-28% av dem har under sin tid i Finland avlagt yrkes- eller högskoleexamen. Möjligheterna att studera begränsas ändå, bland annat av att de vuxna som inleder studier inte längre har rätt till integrationsstöd. Många värjer sig för att ta studielån, då inga garantier för arbete finns efter slutförda studier, säger Alitolppa-Niitamo (2005).

Bostadsområde och bostad spelar en central roll för trivsel och smidighet i vardagen. Invandrare som kan vara begränsade i sina möjligheter till rörlighet och möjligheter att ta sig från ett ställe till ett annat, skapar sig en uppfattning om den nya hemkommunen och dess invånare på basen av vad de erfar i sin direkta omgivning. Typiskt för invandrarnas boende, är att de koncentreras till ett visst område och ofta bor de trångt. Kommunala hyresbostäder är ofta enda möjligheten för invandrare att få bostad. I Helsingfors, till exempel, är invandrarna koncentrerade till nyuppkomna hyresbostadsområden. Alitolppa-Niitamo (2005) menar att koncentrerings till ett visst område delvis kan förklaras genom socioekonomiska faktorer. Dock tenderar invandrarna söka sig till områden där de redan har släkt och vänner eller individer med samma språkgrupp. Detta är förståeligt, eftersom de upplever att de lättare får assistans i praktiska saker av sina landsmän. Dessutom underlättas känslor av ensamhet och hemlängtan, i närvaro av de egna. Det vore dock skäl i att utreda ifall, exempelvis, hyresvärdens attityd spelar roll då vissa länders invandrare samlas i samma områden. Under de senaste åren har detta fenomen ändå avtagit i bostadsområden i Helsingfors, fortsätter Alitolppa-Niitamo (2005). Invandrarna har spridit sig jämnare över större områden i huvudstadsregionen. Risken att boende i en viss förort medför stigma, återstår ändå. Då invandrare samlas till områden med problem, ansträngs bland annat skolor och lärare, då antalet elever med extrabehov blir fler. Å andra sidan, kan centreringen leda till att utbudet av specialtjänster bättre möjliggörs (Alitolppa-Niitamo 2005).

Invandrare bor ofta trångt i Finland. De finländska lägenheterna är utformade på ett sätt som motsvarar det finländska behovet och storleken på medeltalsfamiljen. Invandrare, med större familjer, tänjer på gränserna för hur nära inpå varandra man bor. Detta medför att bland annat läsläsning blir lidande, då man inte får lugn och ro för koncentration. Även personligt utrymme kan bli obefintligt, vilket medför samma ansträngning som för vem som helst, menar Alitolppa-Niitamo (2005). Det finns också invandrare som står

utan ett eget hem. En del bor långa tider hos släkt. Bland finländare är hemlöshet något som oftare drabbar ensamstående män, medan det bland invandrarna är fråga om stora familjer. Arbetslöshet i kombination med avsaknad av egen bostad, gör det också svårare att få medborgarskap, om personen inte på andra sätt kan bevisa att han eller hon utan avbrott bott i Finland under fordrad tid, påpekar Alitolppa-Niitamo (2005).

I undersökningen som Väestöliitto utgivit, framkommer det att finländarnas obetydliga och distanserade umgänge med sina grannar, kan vara förvirrande för en nykomling. Det kan även resultera i feltolkningar. Bostadsområden där majoritetsbefolkning och invandrare stöter på varandra, kan ge en bra början och grogrund samt förebygga meningsskiljaktigheter som bottnar i båda parter olika vanor (Alitolppa-Niitamo 2005).

Förhållandet mellan ursprungsbefolkningen och invandrarna kan ansträngas av att invandrarna koncentreras till hyresbostadsområden. Områden där arbetslösheten bland ursprungsbefolkningen är hög och den sociala marginaliseringen likaså, kan de som invandrat uppleva att de inte är så trygga. Alitolppa-Niitamo (2005) påpekar att trots att det i undersökningen "Maahanmuuttajien elinolut" framkom att de flesta är nöjda med var de bor, uppgav ändå en del att de inte vågar gå ut ensamma kvällstid.

Det finns olika teorier kring de olika åsikterna om folk som invandrat. Alitolppa-Niitamo (2005) tar upp två olika: konfliktteori och kontakthypotes. Enligt konfliktteorin har den rika invandringen lett till interkulturella möten som i sin tur lett till fördomar och ökad diskriminering av invandrare. Detta igen förklaras bero på hotbilder som majoritetsbefolkningen har, utgående från en förstärkt känsla av konkurrens vad gäller exempelvis socialbidrag och arbetsplatser. Kontakthypotesen å sin sida, menar att fördomar gentemot det främmande och okända är fullständigt naturligt. Enligt hypotesen minskar fördomarna och toleransen ökar, då majoritetsbefolkningen får en chans att omvärdera och se över sin attityd och inställning. Alitolppa-Niitamo ställer frågan om ifall hotfullhet är mer framträdande i en del bostadsområden och kunde man i så fall förklara diskriminering utifrån detta. Dessutom frågar hon om befolkningen i andra områden har större chans att möta nykomlingar med intresse och gästvänlighet, samt förstår se det positiva i mångkulturalismen.

Det är utmanande, om inte omöjligt, för invandrare att förbereda sig på de psykosociala prövningar invandringen innebär, menar Alitolppa-Niitamo (2005). Då man inte förr upplevt innebörden av att bryta upp från sina rötter för att flytta till ett nytt okänt samhälle, blir integrationen ofta ett svårare kapitel än man först anade. För en del kan flykten innebära att omständigheterna förbättras, men förväntningarna motsvaras inte nödvändigtvis helt. För många invandrare har finländarnas attityder samt svårigheter att få jobb lett till besvikelse. Även den snabba sociokulturella förändringen och inbördes förändringar i familjeroller har kunnat komma som överraskningar. Familjestödet i integrationsprocessen kan vara bland det viktigaste, då familjen bibehåller harmonin och fungerar som en enhet trots de snabba och stora förändringarna. I bästa fall fungerar familjen som en stötdämpare för familjemedlemmarna; emotionellt stöd samt som zon var man kan bli påmind om vem man är. Alitolppa-Niitamo poängterar, att som för alla barn, är familjen en viktig del i utvecklingen även för barn i familjer som invandrat.

Att växa upp i en viss kultur, innebär också att de specifika normerna, språket, värdena och rollerna och samhällsstrukturerna införlivas med ens egen person. I barnafostran och inbördes familjeförhållanden syns de kulturella värdena, normerna och rollerna när de är som tydligast, menar Alitolppa-Niitamo (2005). Denna så kallade internalisering sker i hög grad omedvetet, genom att ta modell av andra. Språk och växelverkan skapar en förbindelselänk till bland annat sociala gemenskaper, samhället och dess uppbyggnad samt till tillvägagångssätt i samhället. Hur familjeförhållandena ter sig, beror på hur det inbördes samförståndet kring roller och agerande ser ut, samt vilka värden och normer som reglerar dessa. Fostran innebär att man för dessa värden och normer vidare, samt att de stärks för varje generation, menar Alitolppa-Niitamo. Ofta bekräftar också samhället, i exempelvis i daghem och skola, familjens uppfattning om vad som så att säga är de rätta rollerna, normerna och attityderna så att barnen tillgodogör sig dem utan större konflikter.

Alitolppa-Niitamo (2005) konstaterar, att vid flytt till ett annat land, fungerar kanske inte de tidigare inlärda beteendemönstren längre som förväntat. En vuxen invandrare kan vara tvungen att ifrågasätta det tidigare inlärda på ett ganska radikalt sätt. Hon måste, som ett barn, lära sig de nya gällande reglerna, normerna och rollerna. Dessutom

måste hon åter lära sig begripa de samhälleliga verksamhetssätten. Även föräldraskapet och fostringsprinciper blir mål för omformning, då föräldern nu blir tvungen att fostra barn i en från tidigare okänd omgivning.

Då integrationen sker i olika takt för individerna i familjen, påverkas också växelverkan mellan samtliga medlemmar. Alitolppa-Niitamo (2005), menar att detta blir tydligt speciellt i parrelationer där den ena flyttat till landet i ett tidigare skede eller etniskt är finländare. Att den ena personen har större kontakt med det övriga samhället samt större språkkunskap och kännedom om samhället, försätter paret i en makt-beroenderelation. Detta fenomen kan urskiljas också mellan generationerna, då man har barn som går i skola eller daghem. På detta sätt kommer barnen automatiskt in i arenor genomsyrade av den dominerande kulturen och får på så sätt större tillgång till samhället, medan föräldrarna delvis isoleras exempelvis genom arbetslöshet. I sådana situationer kan familjrollerna kastas om, så att föräldrarna blir beroende av barnens hjälp och ledsagning in i samhället. Detta leder å ena sidan till att föräldrarna förlorar sin auktoritet och föräldraskap, å andra sidan till att barnen blir av med den verkliga barndomen. För vuxna, med tanke på just föräldraskapet, är det därför speciellt viktigt att komma in i det nya samhället (Alitolppa-Niitamo 2005).

I många kulturer är rollerna mellan kvinnor och män mer åtskiljda än i det finländska samhället. Förändringar, i rollerna och ställningen i familjen, är inte att vänta sig alltför snabbt. Män som kommer från mer traditionella kulturer, måste ges en chans att erhålla sin värdighet genom att delta i arbetslivet eller genom samhällspåverkan, säger Alitolppa-Niitamo (2005). Också kvinnorna ska ges chansen att vara delaktiga och integreras, till exempel genom att man erbjuder dem barndagvård medan de själva befinner sig på språkkurser och dylikt. Information om den finländska jämlikheten och principerna kring mänskliga rättigheter ska ges.

Många familjer kan uppleva rotlöshet samt att de sociala stödnätverken bryts ner, säger Alitolppa-Niitamo (2005). Även språket och den bristfälliga kännedomen om samhället påverkar livskontrollen, föräldraskapet samt förvirringen kring den etniska identiteten

ökar psykosociala problem. Föräldrarna möter de utmaningar som ligger i att integreras i ett nytt samhälle och försöker hitta sin nya plats. Tillika utvecklas och växer barnen och behöver föräldrarnas stöd och vägledning precis som tidigare.

Enligt Väestöliitto, bidrar många faktorer till en balanserad integration i familjen samt välmåendet (Alitolppa-Niitamo 2005). Speciellt om många faktorer sammanfaller hos samma familj; om det är frågan om en ensamstående förälder, om man inte kan läsa eller skriva, om någon förälder är isolerad och deprimerad, det finns många barn i familjen och om det finns någon form av funktionsnedsättning eller specialbehov i familjen. Dessa utmaningar bör identifieras av mottagningskommunen redan i ett tidigt skede av integrationen, för att man sedan tillsammans med familjen ska kunna planera ändamålsenligt stöd och handledning.

Majoriteten av de som deltagit i undersökningen "*Maahanmuuttajien elinolot*", representerar första generationens invandrare, påpekar Alitolppa-Niitamo. Dessa individer har fötts i ett annat land och många av dem har i vuxen ålder flyttat till Finland. Flertalet hade vid undersökningens gång endast hunnit bo i Finland några år. Enligt undersökningen var individerna huvudsakligen nöjda med var och hur de bodde samt nöjda med lönen de fick, trots att det i jämförelse med majoritetsbefolkningen var ur den sämre ändan. Alitolppa-Niitamo (2005) menar att detta kan kallas "*positiivinen kaksoisviitekehys*", ungefär positiv dubbel referensram på svenska. Enligt denna teori jämför ofta första generationens invandrare nuläget omständigheter med omständigheterna i hemlandet. De invandrare som deltog i undersökningen "*Maahanmuuttajien elinolot*", kom från länder där de socioekonomiska omständigheterna i huvudsak var sämre än i Finland. Detta gör det troligt att referensramen åtminstone delvis kan förklara hur och varför de som deltagit i undersökningen var nöjda med tillvaron. Trots att deltagarna i undersökningen var tämligen nöjda, återstår ändå en del missnöje vilket borde åtgärdas för den samhällseliga jämställdhetens skull. Man kan inte heller anta att den följande generationen skulle nöja sig med mindre eller lägre standard än andra som är födda i landet. I många europeiska länder samt i USA kan man se att andra generationens invandrare samt deras efterkommande inte nöjer sig med missgynnsamma och sämre förhållanden än majoritetsbefolkningen.

Alitolppa-Niitamo (2005) konstaterar att professionella inom social-, hälso- och bildningssektorerna borde ha som målsättning att skapa nya verksamhetsmodeller. Verksamheten skulle motsvara de olika behoven och utgångspunkterna som representeras bland den mångfaldiga befolkningen. Genom att ifrågasätta de gamla modellerna samt skapa nya, kunde man få fram ett mer jämlikt och mångkulturellt verksamhetsätt och serviceutbud. För första och andra generationens invandrare skulle detta innebära att man tar hänsyn till de utmaningar man möts av genom den stora livsförändringen, livskontroll samt processer inom familjen. Familjens integration som helhet beror till en stor del på hur de tas emot i samhället och ges förutsättningar för välmående samt service som motsvarar deras behov. Eftersom invandrare utgörs av en grupp individer från så olika bakgrund, med så olika resurser och utvecklingsmöjligheter, är det omöjligt att utforma specifika tjänster som motsvarar alla specifika behov. Det är mer hållbart att utveckla de offentliga tjänsterna så de kunde bli tillräckligt flexibla och överensstämmande med nykomlingars behov, konstateras Alitolppa-Niitamo. Professionella inom social-, hälso- och bildningssektorn innehar en viktig roll vad gäller att erbjuda och informera om de mångkulturella offentliga tjänster som finns tillhanda.

2.3 Invandrare och perspektiv på utbildning

Härnäst kommer vi presentera två olika artiklar. Den ena rapporten är utgiven av Integrationsverket i Sverige. Den andra studien, "Immigrant families in contemporary society", är gjord av Lansford et.al

Integrationsverket i Sverige, har fått i uppgift av regeringen att vartannat år redogöra för situationen i samhällssektorer där personer av utländsk härkomst ingår. Denna rapport redogör, bland annat, för skeendet inom utbildningsväsendet, arbetsmarknaden, folkhälsan samt barn och ungas uppväxtvillkor. Rapporten baserar sig på litteraturgenomgång av forskning utförda i Sverige, rapporter från myndigheter och utredningar gjorda mellan 1990 och 2005. För att sammanställa rapporten, har man använt material av

svenska kvantitativa och empirisk-kvalitativa studier, berättar Lundqvist (2005). Rapporten är indelad i två delar: "Del 1: Kunskapsöversikt över karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund", "Del 2: Intervjustudien - Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund".

Syftet i del ett, har varit att framvisa en helhet över de yrkesbanor invandrare tar. Ungdomar i dagens samhälle influeras kontinuerligt i sina framtidsplaner, däribland vilken bana man tänkt slå sig in på, konstaterar Lundqvist (2005). Man påverkas inte bara av studier och samhällsinrättningar, utan även av vedertagna inställningar och normer. Också de nationella socioekonomiska systemen spelar en roll. Inom skolväsendet är betygssystemet ett funktionellt sätt att styra elever in på olika studier och yrkesbanor. Med statistik kan man påvisa tydliga differenser i betyg från grundskola, gymnasiet och graden av sysselsättning mellan infödda ungdomar och ungdomar av utländsk härkomst. Undersökningar har klargjort att färre utländska ungdomar påbörjar gymnasiestudier, färre slutför också de redan påbörjade studierna. Dock försvinner de markanta olikheterna i betyg och utbildning, om man beaktar socioekonomiska omständigheter. Utöver socioekonomiska faktorer i hemmet, hänger ungdomars upplevelse av skolsammanhang starkt samman också med det kulturella. Dessutom förklarar och bearbetar man dessa upplevelser utgående från samma faktorer. Vidare påpekas det i rapporten, att föräldrarnas skolgång uppfattas vara det mest avgörande tillgången vad gäller barnens skolgång. Man menar att individens prestationer därför borde ses utifrån olika förutsättningar, som exempelvis kön, socioekonomisk status samt etnisk bakgrund (Lundqvist 2005).

Som tidigare nämnt, har man bland annat använt kvantitativa studier för att få fram resultat till rapporten för Integrationsverket. Genom dessa studier av rapporter från svenska myndigheter, har man kunnat få fram en helhetsbild av olikheterna mellan infödda svenska och nysvenskar vad gäller framtid sett ur utbildnings- och arbetsperspektiv, konstaterar Lundqvist (2005). Man har även fått en bild av variationer i samband med den socioekonomiska bakgrunden samt när migrationen ägt rum, mellan elever av olika utländsk härkomst. Med hjälp av de kvalitativa studierna, har man å andra sidan fått fram individernas egna perspektiv angående arbete och studier.

Rapporten utgiven av Integrationsverket påvisar således att barnens framtid, här i form av tidigare nämnda studier och arbete, står i växelverkan med hurdana prestationer föräldrarna haft inom samma områden. Man har kommit fram till att föräldrarnas utbildning påverkar hurdana prestationer man kan förvänta sig av deras efterkommande, säger Lundqvist (2005). Lansford et.al (2007) konstaterar också i sin studie "Immigrant families in contemporary society" att då åtminstone endera föräldern är lågutbildad, har denna inte heller den kunskap och erfarenhet som krävs för att kunna stöda ungdomen i rätt riktning vad gäller utbildning. Dessutom kan föräldrarnas, i detta fall, otillräckliga kunskapsnivå leda till att denna inte heller kan hjälpa barnet eller ungdomen med hemläxor. Även den viktiga kommunikationen med representanter för skolväsendet kan bortfalla på grund av detta, menar Lansford et. al (2007). I Integrationsverkets rapport kan man också se, att personer med utländskt påbrå i skolsammanhang mer ofta har föräldrar vars inkomster i åtminstone någon mån utgörs av socialbidrag eller dylikt. Dessutom är ifrågavarande föräldrar mer ofta arbetslösa eller utan sysselsättning, än vad så kallade infödda svenskars föräldrar är i samma situation, menar Lundqvist (2005). Även Lansford et.al (2007) poängterar att föräldrarna har svårt att hitta en bestående inkomstkälla. Slutsatsen av detta, är således att elever av utländsk härkomst börjar från en sämre starttruta än de elever som är infödda svenskar gör (Lundqvist 2005). De som invandrar efter skolstarten, det vill säga efter att man är sju år fyllda, mer sällan går vidare till gymnasiestudier. Detta på grund av bristfälligt grundskolebetyg (Lundqvist 2005).

I den svenska rapporten har man analyserat uppsatser skrivna av elever från olika samhällsklasser och från olika bakgrund (Lundqvist 2005). Analysen av dessa uppsatser presenterar åsikter kring ifall vidareutbildning är ett medel för att skapa sin identitet, eller instrument för att komma vidare. Orsakerna till att studera sig till högre nivåer varierar. För elever med invandrarbakgrund innebär vidareutbildning och -studier en chans, bland annat genom att man då ökar sina chanser att få andra jobb än de som så att säga räcks åt en. För elever med akademikerbakgrund, är vidareutbildning snarare en fråga om att leva upp till de krav andra ställt på en. De elever som studerar för att öka sina chanser, studerar för att hanka sig vidare till bättre positioner i samhället. Gemensamt för alla elever, oberoende av bakgrund, är insikten i hur viktigt det faktiskt

är att ha en utbildning i dagens samhälle, säger Lundqvist (2005). En del ungdomar, speciellt de med invandrarbakgrund, sporras av föräldrarnas motgångar till att försöka ta igen det föräldrarna inte kunde. Dessutom peppas de mer i studiefrågor av sina föräldrar, samt strävar oftare till studier efter avklarat gymnasium. Dock uppnår de sina mål mer sällan än de infödda svenskarna, eftersom prestationerna och resultaten inte når nivån, konstaterar Lundqvist (2005).

Vid genomgång av statistik och intervjuer utförda med ungdomar av olika etnisk bakgrund, har det framkommit att val av studier åtminstone delvis korrelerar med vilken social och etnisk bakgrund man tillhör, konstaterar Lundqvist (2005). Detta resultat har framkommit, trots att man upplever sig opåverkad av vänners och föräldrars åsikter i frågan. Härav kan man konkludera att ungdomarna, möjligen omedvetet, influeras av de värderingar som råder inom den egna etniska.

Ungdomar i åldern 18-24 samt invandrare hör till de mest utsatta grupperna vad gäller arbetsmarknaden i Sverige. Dessa två grupper visar en stor arbetslöshet, jämfört med den övriga befolkningen, säger Lundqvist (2005). Ungdomarna kan berätta om upplevelser av diskriminering på grund av sin etniska bakgrund. Då man ser detta i kombination med att dessa individer *de facto* är unga samt arbetslösa, kan det leda till känslor av stigma.

Den svenska rapporten visar således att variationer i och mellan infödda svenskar och invandrare ska beaktas utifrån bakgrundsfaktorer, däribland de socioekonomiska faktorerna (Lundqvist 2005). Som tidigare nämnt, inverkar också åldern på bland annat prestationer i skolsammanhang. Detta eftersom alla då inte kommer att ha gått lika länge i skola, menar Lundqvist (2005). De situationer då invandrare, medräknat andra generationens invandrare, som haft framgång i skolsammanhang och ändå inte lyckats komma in på arbetsmarknaden, kan delvis förklaras med att diskriminering i någon form kan ha förekommit. Dessutom kan individer som hör till olika grupper av etnisk bakgrund, ha allmänt svårare att etablera sig inom endera nämnda område. Detta gäller bland annat utomeuropeiska individer.

Då man intervjuade ungdomar i gymnasiet på handelsprogrammet, med invandrarrötter, om deras syn på framtiden framkom lite olika svar. Svaren överensstämde med varandra så till vida, att ingen av ungdomarna vill slita i en affär resten av sitt liv, varför samtliga såg utbildning som någonting nödvändigt, konstaterar Lundqvist (2005). Samtligas föräldrar är lågutbildade, så när som på en som har universitetsutbildning i hemlandet. Att någondera föräldern som invandrat ofta är lågutbildad, är även någonting som framkommer i studien "Immigrant families in contemporary society" (Lansford et.al 2007). Majoriteten av föräldrarna jobbar inom restaurangbranschen, eller inom serviceyrken, framkommer det i Lundqvists rapport för Integrationsverket (2005). I flickornas svar betonades ambitionen att satsa på någon form av vidareutbildning efter studenten, dock inte nödvändigtvis på högskolenivå eller högre. Flickornas taktik för att skapa sig en bra framtid, omfattade bland annat att försöka tjäna pengar för att kunna gå den önskade utbildningen. En av flickorna kände stor påtryckning från familjen att vidareutbilda sig, berättar Lundqvist (2005). Flickornas föräldrar var måna om att de skaffar sig någon form av utbildning, för att investera i sin framtid. Det konstateras i rapporten att det verkar som om föräldrarna gärna ser att barnen tillgodogör sig de möjligheter de själva inte fick (Lundqvist 2005). Vad gäller pojkarna, var inte tanken på vidareutbildning lika populär. Föräldrarnas uppmaningar var likväl desamma. Endast en av pojkarna planerade att inom en nära framtid utbilda sig vidare. En annan av pojkarna nämnde att han valt den inriktning i gymnasiet som han gjort, därför att föräldrarna ville det. Han ville hellre tjäna lite pengar och i något skede flytta utomlands för att studera. Några andra pojkar uttryckte ogillande över handelsprogrammet de valt som inriktning, då de upplevde att de på detta sätt inte fick andra färdigheter än att arbeta i butik. De hade hoppats få större kompetens. Ingen av dessa tre tänkte studera vidare, då de ansåg att vidareutbildning inte skulle leda till bättre inkomster, säger Lundqvist (2005). Dessa tre pojkar svarade att de inte heller vill arbeta inom restaurangbranschen, men de trodde att de nog ändå kanske hamnar där.

Många av ungdomarna som gick det samhällsekonomiska programmet har högutbildade föräldrar, nämner Lundqvist (2005). De har utbildat sig i det forna hemlandet. Dock har bara en av dessa föräldrar ett jobb som matchar utbildningen. Samtliga flickor som in-

gick i denna intervjugrupp, berättar att de vill studera på universitet. De är ändå inte på det klara med om de kommer att inleda sina studier direkt efter avklarad studentexamen. I likhet med eleverna på handelsprogrammet, ser de utbildning som en möjlighet till ett bättre liv samt har uppmuntrande föräldrar. Utbildningen verkar vara av ännu större vikt, just för att man "är invandrare" (Lundqvist 2005). När pojkarna på samma utbildningsprogram tillfrågades om varför det är viktigt att ha en utbildning, var svaret som väntat: man behöver en utbildning för att kunna få ett bättre liv. Dock var det bara de pojkarna med turkisk bakgrund, som svarade jakande på frågan om de kommer att studera vidare. En av dessa pojkar har jobbat veckoslut på sin pappas restaurang, för att därmed få en inblick i vad branschen innebär och på så sätt inse att det inte är ett yrke att sträva efter. En annan av pojkarna jobbar också helger på restaurang och ser detta som ett alternativ för framtiden. Pojkarna med annan utländsk bakgrund, hade inga direkta planer på vidareutbildning. Vidareutbildning för dem verkar snarare vara någonting ganska avlägset i framtiden, säger Lundqvist (2005). Flickorna och pojkarna med den samhällsekonomiska inriktningen på gymnasiet, vill nästan alla utbilda sig efter gymnasiet. Samtliga har även alternativa planer, ifall de valda studierna av någon orsak inte går som de skall.

I intervjuerna med ungdomarna i gymnasiet, kan man urskilja en föreställning om att invandrabakgrunden kommer att försvåra ens ställning på arbetsmarknaden. Ungdomarna har, åtminstone till ett visst mått, en antagelse om att de inte kommer att ha lika lätt att hitta jobb som de antar den övriga svenska befolkningen har, konstaterar Lundqvist (2005). En del av ungdomarna talar också om öppen diskriminering. De menar att gemene svensk hellre anställer någon lik sig själv, med motsvarande värdegrunder vad gäller språk och kompetens. Denna sorts kategorisering mellan svenskar och invandrare, upplever ungdomarna som särbehandling.

2.4 Invandrare och framtida karriär

Catarina Lundqvist (2010) har författat en avhandling vilken handlar om utländska ungdomars syn på framtida karriärer samt hur de framställer sina liv. Studien utfördes i en medelstor skola i Stockholms län genom fältarbete. Material har insamlats bland annat

genom individuell intervju och gruppintervju, för att sedan analyseras med hjälp av ett narrativt forskningsperspektiv.

Ur de ungas berättelser kan man skönja en “*möjlighetshorisont*”, det vill säga hur de unga upplever och uppfattar sitt utrymme för handlingar samt vilka förutsättningar samhället erbjuder dem. Lundqvist (2010) påpekar att berättelserna är situationsbundna och upplevelserna subjektiva. Vad ungdomarna nu anser vara bra vägar att gå, är bland annat beroende av hur var och en uppfattar den sociala kontexten. Hon är också intresserad av att få fram hur unga av utländsk härkomst uppfattar det personliga handlingsutrymmet i förhållande till “*strukturella möjligheter och begränsningar i karriäskapet*”. Lundqvist (2010) säger också att de egna valen aldrig är helt oberoende av omgivningen, eftersom det alltid finns något slags påpekande om bra eller dåligt, samhälleligt sett. Man måste därför se berättelserna i ljuset av tidigare erfarenheter och historia samt omgivning.

Ungdomstiden ses ofta som en tid av sökande; sökande efter den egna livsbanan och identiteten. Utvecklingen pågår i allra högsta grad och omformning sker hela tiden. Samhällets förväntningar på ungdomen är stora och det finns åsikter om vad som är lämpligt beteende.

Samhället har omformats i och med globalisering vad gäller arbetsmarknad, men också kunskapsintensitet och omstrukturering av arbetsmarknaden spelar in. Dessa faktorer lämnar också spår efter sig i de ungas utveckling mot vuxenhet och arbetsliv samt utbildning. Lundqvist (2010) tar upp att forskning på området tyder på uppdelning, individualisering och destandardisering. Detta leder till att den unga måste förlita sig på sig själv i sina val mellan utbildning och arbete. I sin tur innebär detta en förskjutning vad gäller den ungas fotfäste på arbetsmarknaden. Man hänger längre kvar i utbildningssystemet och får svårare att komma in på en arbetsmarknad där det råder allt högre krav på kompetensen. Lundqvist (2010) konstaterar härmed att man inte längre kan förlita sig helt på att man uppnår den eftertraktade levnadsstandarden och yrkesbanan, trots nödvändiga tillvägagångssätt vad gäller utbildning. Man är således tvungen att förbereda sig på ett instabilt läge på arbetsmarknaden, även då man genomgått lämplig utbildning.

Detta i sin tur leder till att det är svårt att göra bestående och genomförbara planer om framtiden.

Etnisk bakgrund, socioekonomisk ställning och kön påverkar vilka möjligheter man har, menar Lundqvist (2010). Detta innebär således att man gör ingång på arbetsmarknad och utbildning med olika förutsättningar att lyckas. Forskning visar att individer med invandrarbakgrund har ett sämre startläge, säger Lundqvist (2010) i sin avhandling. Detta har dels att göra med familjens socioekonomiska position, dels med diskriminering. Lundqvist (2010) konstaterar också att de ungdomar som har en utomeuropeisk bakgrund i högre grad lider av arbetslöshet än andra utländska grupper. Då individer med utländsk bakgrund gjort allt rätt, så att säga, i fråga om utbildning, språk och betyg och de ändå inte får jobb, kan fenomenet antagligen förklaras med diskriminering.

Undersökningar i attityder, visar att ungdomar av utländsk bakgrund har större förhoppningar på sig själva vad gäller studier och utbildning än svenska ungdomar har, konstaterar Lundqvist (2010). Trots detta utgör de utländska ungdomarna en mindre andel i studier efter gymnasium. Detta påverkas också av att skillnader i betygen blir mer tydliga i övergången från grundskola till gymnasiet, inte till invandrarungdomarnas fördel.

Att hitta sin yrkesbana och karriär är en del av identitetsprocessen. Härmed, påpekar Lundqvist (2010), ger ungdomarnas berättelser insyn i deras process att skapa sig en identitet. Identiteten formas och omformas hela tiden, i och med att individen möter motgångar och nya identifikationspunkter i och med utbildning och karriärval. Karriärskapet handlar således också delvis om den ungas önskemål om hurdan person han eller hon vill vara och bli, det är frågan om någonting man identifierar sig med på något plan. Om man som individ kategoriseras på ett specifikt sätt, som invandrare eller ungdom, kan detta leda till att man av samhället betraktas som mer oerfaren och oansvarig än om man kategoriserats på ett mer eftertraktat sätt.

Genom svenska undersökningar har man kunnat påvisa att det förekommer etnisk diskriminering på arbetsmarknaden, nämner Lundqvist (2010) i "Möjligheternas horisont". Denna diskriminering baserar sig på kategorisering utifrån namn, hudfärg, kultur och språk. Detta påverkar en individ som passar in i någon av de nämnda kategorierna

och det påverkar även identitetsutvecklingen. Lundqvist (2010) påpekar därmed att man bör kunna se om etnicitet är någonting ungdomarna nämner i sina berättelser. Dock är inte etniciteten alltid närvarande i identitetsutvecklingen. Detta beror på att individens självuppfattning samt samhället och dess kategoriseringar är de som lägger upp reglerna för vad som är viktigt.

Sammanfattningsvis berättar samtliga använda artiklar, att socioekonomiska faktorer är betydande för hur det kommer att gå senare i livet. Trots att ungdomen besitter en stark vilja att studera flitigt för att nå sina mål, kommer han eller hon inte alltid att lyckas. Ur artiklarna framgår det att ungdomens chanser att nå framgång i bland annat studier, ökas om åtminstone ena föräldern studerat. Detta gör det lättare att inte bara närma sig skolväsendet, utan också stöda ungdomen och dennas studier.

Finländare åtnjuter inte alltid en så liberal syn på bland annat invandring och invandrare. Denna problematik kunde delvis åtgärdas om man kunde få till stånd en mjukare kulturchock för bägge parter. Då man hunnit skapa sig en uppfattning om hela befolkningen på basen av vad någon gjort eller hur någon uppträtt, borde man få och ta chansen att omvärdera denna uppfattning. Invandrare flyttar ofta, av olika orsaker, till bostadsområden som från tidigare är invandrartäta. Dessa områden tenderar också vara präglade av låg socioekonomisk status och marginalisering, vilket leder till att parterna kan få ett ganska kantigt intryck av varandra. Värt att tänka på är också att man hastigt kan bedöma ett visst beteende som ett kulturdrag, trots att det handlar om förlorad livskontroll.

En annan poäng som framkommit, är att vi alla är människor och därmed borde vi kunna bemöta varandra som sådana. Ändock ska professionella kunna bete sig professionellt, vilket även omfattar ändamålsenlig service för någon som är ny i landet och inte känner till kutymen. Här ska man också ta i beaktande, att trots att vi alla är människor finns det variationer. Dessa variationer finns inte bara mellan oss som människor, utan också mellan och i olika etniska grupper.

Ju längre en invandrare bor i det nya landet, desto större är chanserna att han eller hon hittar sysselsättning. Detta beror bland annat på att man hinner ikapp det nya språket.

Dock kan arbetslöshet ändå ses som ett problem, åtminstone bland ungdomar. Denna grupp kan hänvisa avsaknad av jobb till upplevelser av diskrimination på grund av etnisk bakgrund. Man talar ofta om ungdomstidens som en tid av sökande. Det är då man söker sig själv och försöker forma en identitet. Studier och val av yrkesbana berör också identitetsprocessen. Samhället har krav och förväntningar på ungdomen samt vad denna ska uppnå. I och med att samhället förändrats, måste den unga individen kunna förlita sig på sig själv vad gäller yrkesval och tillräcklig kompetens. Dessa faktorer blir än mer pressande för den unga med invandrarrötter, då det visat sig att kön, socioekonomisk status och etnisk bakgrund påverkar vilka möjligheter man har.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel redogör vi för den valda teoretiska referensramen. Vår teoretiska referensram går under rubriken **socialpedagogik**, med fokus på **delaktighet**, **KASAM** och **unga invandrare**. Vi är intresserade av att få veta hurdan känsla av sammanhang ungdomar med invandrarbakgrund och barnen har i vår kultur, samt hur delaktiga de uppfattar sig vara. Vi upplever att dessa begrepp, samt allt vad de innebär, också hänger starkt samman med identiteten och vilken roll man har i det sociala livet. De färgar av sig på hur rotad man är eller upplever sig vara, acceptansen och känslan av att höra till. KASAM uppfattas i detta arbete, i ljuset av hur sammanlänkade ungdomarna med invandrarbakgrund känner sig med och i sin omgivning. Delaktighet och KASAM överlappar varandra till en viss grad, för utan det ena tror vi inte man kan ha det andra. Delaktigheten har att göra med känslan av att höra till och vara en del av någonting.

3.1 Socialpedagogik

"Som vi formar och skapar, formas och skapas vi själva" (Eriksson & Markström 2004)

Eriksson och Markström (2000) tar upp socialpedagogik som ett mycket mångdimensionellt begrepp. Det var på 1800-talet, efter den franska revolutionen som socialpeda-

gogiken fick sin början. I samband med den franska revolutionen dök det upp nya tag om människans rätt att vara självständig, själv kunna påverka och vara med och påverka sitt liv, samt människans rätt till bildning. Människan ville nu uppnå ett fritt och kamratligt liv.

Paul Natorp sägs vara en av dem som utvecklade socialpedagogiken i Tyskland på 1800-talet. Natorp menade att man formas som människa, i gemenskap med andra. Med andra ord menade han att *"människan inte först är en människa och existerar som en egen individ för att sedan gå in i en gemenskap, utan människan är inte människa utan denna gemenskap."* Detta tankesätt är grundstenen för socialpedagogik, konstaterar Eriksson och Markström (2000). Socialpedagogik utgår från att människan och gemenskapen är förutsättningar för varandra. Interaktionen, växelverkan mellan människan och samhället, samt hur de påverkar varandra, hela denna kontinuerliga process blev temat till socialpedagogiken.

Människan utvecklas oavbrutet i relation till sin sociala omgivning och till sina medmänniskor, säger Madsen (2006). Genom socialpedagogiken vill man inkludera alla människor i samhället oberoende på hurdan livsstil, särskilda behov eller funktionshinder någon har. Med socialpedagogiken försöker man uppnå gemensamma sociala relationer mellan människan och gemenskapen, förebygga, lösa sociala problem och dessutom arbeta emot exkludering och marginalisering. Madsen (2006) skriver vidare att det socialpedagogiska arbetet skall underlätta för individens väg till självständighet samt förbättra livskvaliteten. Detta innebär att socialpedagogiken skall stöda och hjälpa människan i hans eller hennes sociala liv så att han eller hon kan leva i gemenskap med sina medmänniskor och bli en del av samhället. Dessutom skall det socialpedagogiska arbetet också förebygga utanförskap och marginalisering

3.2 Delaktighet

Som teori har vi valt delaktighet och utgått från Anders Gustavsson bok *Delaktighetens språk* (2004). Gustavssons bok är så gott som fokuserad på funktionshinder och funktionsnedsättning. Dock har vi använt oss av två kapitel från boken och valt att tillämpa dem på unga och delaktighet. Eftersom en del av teorin är så överlappande att den går

att tillämpas på annat än endast funktionshinder. Senare i kapitlet kring delaktighet kommer vi redogöra för vad delaktighet betyder för just den unga.

3.2.1 Definition av delaktighet

“I delaktigheten uppstår vår tillvaro. Genom att göra oss delaktiga av varandras liv skapar vi oss själva. Utan delaktighet finns vi inte till.” Torgny Lindgren, Bat Seba

Det finns en mängd olika definitioner på vad begreppet delaktighet egentligen innebär. Enligt synonymordboken betyder delaktighet ”*medverkan, andel, participation och medansvar*”. Om man vidare ser på engelskans begrepp *participation*, härstammar detta ord från *pars, -tes* = del och *capere* = taga, med andra ord får vi summan *deltagande*, menar Molin (2004). I den svenska akademiens ordlista över svenska språket definieras begreppet delaktighet som deltagande i någonting. Detta kan till exempel vara frågan om en social gemenskap, aktivitet eller uppgift. Med uppgift kan man exempelvis avse en uppgift som utförs i en skolklass bland klasskamraterna. De personer som deltar i uppgiften får ofta en känsla av tillhörighet eller samhörighet. Bägge ingår i delaktigheten, säger Molin (2004) vidare. Då man känner sig delaktig, har man en känsla av att vara en del i ett sammanhang. I delaktigheten ingår också upplevelser av gemensamma mål och ansvar, menar Molin (2004).

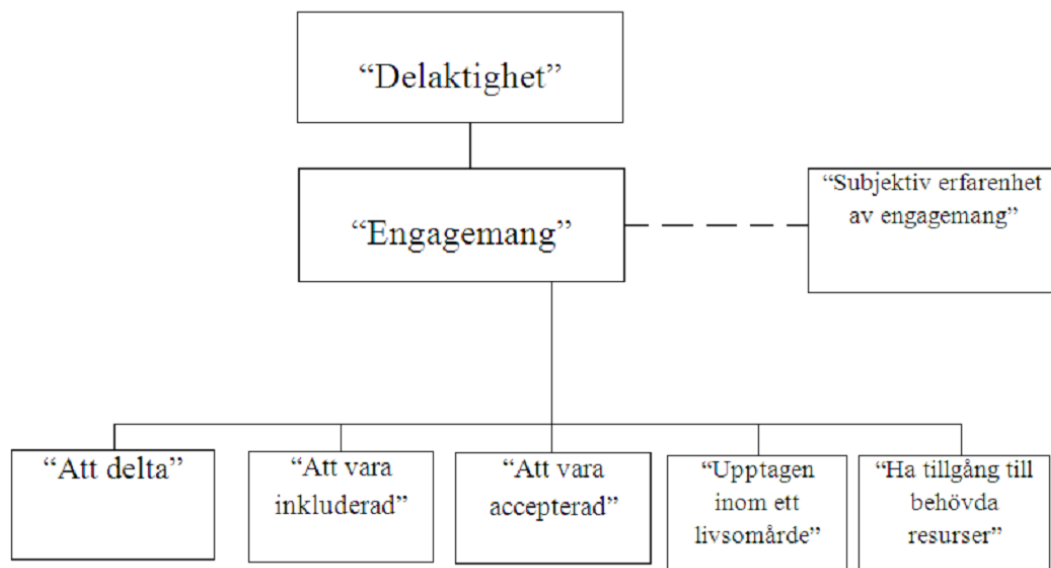
Molin (2004) menar att den fysiska och sociala miljön liksom personliga faktorer, påverkar barnets eller den ungas delaktighet. Delaktighet uppstår genom samspel mellan individ och miljö, men omfattar även personens autonomi och självbestämmande. Känslan av delaktighet uppstår då man får vara involverad i en situation, men också ur att man får delge andra sina tankar. Genom detta får man även uppleva möjligheten att påverka, fortsätter Molin (2004). Delaktighet kan dock inte mätas genom att isolerat kartlägga individens kapacitet och omgivningens tillfällen. Madsen (2001) poängterar att alla människor är berättigade till att få uppleva tillhörighet i sammanhang samt delaktighet i social gemenskap.

Madsens (2001) tankar om sammanhang och social gemenskap, är en orsak till varför vi gör en kvalitativ studie. Vi vill gå på djupet och få med känslor och detaljer.

3.2.2 Delaktighet enligt ICF

Gustavsson (2004) tar i ”Delaktighetens språk” upp vad ICF innebär. ICF är en förkortning av *International Classification of Functioning, Disability and Health* (Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa). Denna organisation erhåller instrument för forskning och praktik, för att beskriva hälsa och hälsorelaterade tillstånd.

I ICF-dokumentet (se nedan, figur 1) betecknar begreppet delaktighet individens engagemang i livssituationer i förhållande till kroppsfunktioner, kroppens struktur, faktorer i omgivningen, hälsoförhållanden samt aktiviteter. Begrepp som förknippas med delaktighet i detta dokument, är engagemang. Enligt Molin (2004) kan känsla av delaktighet inte uppstå utan engagemang. I ifrågavarande dokument beskrivs engagemang även som att delta eller ta del av, vara inkluderad, upptagen inom ett livsområde, vara accepterad eller att ha tillgång till nödvändiga resurser, menar Molin (2004). I ICF-dokumentet nämner man även den subjektiva erfarenheten av engagemang, fortsätter Molin (2004).

Figur 1 Komponenterna för delaktighet enligt ICF. (Molin 2004:66)

3.2.3 Former av delaktighet

Till näst går vi in på Molins tankar kring delaktighet, samt förutsättningar för delaktighet. Här kan man, i viss mån, skönja likheter med ICF-dokumentet

Molin (2004) tar upp två former av delaktighet, nämligen *formell- och informell tillhörighet*. Dessa två är förutsättningar för delaktighet. Den formella tillhörigheten står för det juridiska och den lagliga tillhörigheten, menar han. Det kan till exempel handla om att vara inskriven i en skola. Antingen tillhör man ett socialt sammanhang eller inte. Dock säger den formella tillhörigheten ingenting om huruvida personen är accepterad i sammanhanget eller gemenskapen. Den formella tillhörigheten står för den objektiva upplevelsen, säger Molin (2004).

I motsats till den objektiva upplevelsen, står den informella tillhörigheten för den subjektiva upplevelsen, konstaterar Molin (2004). Denna subjektiva form av delaktighet handlar sålunda den personliga upplevelsen. Det vill säga; att tillhöra någonting och att man känner att man är accepterad och hör till en gemenskap är grunden för den subjektiva delaktighetsformen (Molin 2004).

Molin (2004) poängterar att delaktighet handlar om människans engagemang i olika livssituationer. Vidare beskriver Molin detta med formeln; Deltagande + Aktivt engagemang = Delaktighet. Med aktivitet avser Molin (2004) individens handlingar i en situation. Dock kan en människa vara inkluderad och accepterad utan att han/hon egentligen är aktiv eller engagerad. Med detta menar Molin (2004) att en människa kan vara aktivt engagerad i ett samtal, utan att egentligen ta del av detta samtal genom att säga någonting.

Molin (2004) fortsätter med den *maximala* och *minimala* delaktighetsformen. Då en människa är maximalt delaktig är han/hon i samspel med sin omgivning. Den minimala delaktigheten står, å andra sidan, för att man kan vara med och delta i en situation utan att samspela med omgivningen. Bägge former är nödvändiga för att individen ska kunna vara med och delta, anser Molin (2004).

Delaktighet omfattar även i *interna och externa förutsättningar* för delaktighet, påpekar Molin (2004). De interna förutsättningarna för delaktighet avser människans eller människornas egen vilja att delta. De externa förutsättningarna talar om den fysiska miljön och omgivningen, samt hur tillgängliga dessa är. Här handlar det således om i vilken mån tillgängligheten möjliggör för deltagande, konstaterar Molin (2004).

3.2.4 Delaktighet för unga

Begreppet delaktighet är mycket mångdimensionellt och vitt, framhåller Almqvist et al. (2004). Innebörden hänger samman med vem man frågar, då upplevelsen av delaktighet är beroende av många olika faktorer. Känslan av delaktighet varierar också från situation till situation. I vissa situationer kan man känna sig mer delaktig än i andra, menar Almqvist et al. (2004). På basen av vad man undersöker kan man försöka bena ut begreppet delaktighet och ta fasta på den delen man forskar eller undersöker. I detta examensarbete försöker vi få fram sammanhang mellan delaktighet och välbefinnande.

För att den unga skall kunna utvecklas socialt och i sin identitet, behövs medmänniskors stöd. Även känslan av delaktighet mycket viktig i denna process. Ungdomstiden kräver i hög grad stöd och hjälp för att underlätta i att bli självständig, säger Stenhammar et al. (2011). Enligt FN:s barnkonvention skall den vuxna visa sitt intresse för de ungas åsikter samt ta sig tid att diskutera med de unga om deras synpunkter. Den unga själv är expert på sitt liv och utgångspunkten är att samtliga barn och ungdomar är berättigade att delta, uttrycka åsikter samt åtnjuta respekt, sägs det vidare i konventionen.

Enligt Stenhammar et al. (2011) är det viktigt att man lyssnar på de unga och låter dem komma till tals. För en ungdom är det viktigt att få uttrycka sig, bli tagen på allvar samt vara med och fatta beslut som handlar om det egna livet. Dialog mellan ungdomen och medmänniskorna är således viktig, konstaterar Stenhammar et al. (2011) samt FN:s barnkonvention. Att vara självständig, autonom, få ta ansvar samt bestämma kring frågor som rör det egna livet hör till faktorer som ingår i delaktighet. Även Almqvist et al. (2004) poängterar självständighetens vikt av delaktigheten. Stenhammar et al. (2011) understryker också att det inte bara är ungdomen som har nytta av delaktighet, utan även människorna i dennas närhet speciellt i arbetsprocesser och dylikt. Stenhammar et al. (2011) tar upp forskaren Harry Shiers illustration av delaktighet, nämligen *Pathways to participation (Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter*. Stenhammar et al. 2011). Med hjälp av Shiers modell kan man förstå på vilken nivå en ungdom befinner sig vad gäller delaktighet.

Den första nivån i modellen går under rubriken *barn blir lyssnade till* (Stenhammar et al. 2011). Denna nivå handlar mycket om att barn och unga får en möjlighet att uttrycka sig, med en antagelse att det finns vuxna som kan lyssna. En generell mening är att barn och unga inte bryr sig om att vara med och fatta beslut, detta antagande är dock fel, menar Stenhammar et al. (2011). Den andra nivån av delaktighet står för *barn får stöd i att uttrycka sina synpunkter*. Alla barn och ungdomar är inte utåtriktade och engagerade i att uttrycka sig. En del ungdomar är blyga eller tillbakadragande, konstaterar Stenhammar et al. (2011). Då är det medmänniskornas uppgift att stöda och uppmuntra den unga, så han eller hon vågar ta plats.

Stenhammar et al. (2011) fortsätter med nivå tre av delaktighet, vilken är *barns åsikter och synpunkter beaktas*. I denna nivå är det den vuxna som bär huvudansvaret för exempelvis beslut, dock med beaktan av ungdomens eller barnets önskemål. Den fjärde nivån, *barn och unga involveras i beslutsfattande processer redan från början* innebär att den unga eller barnet aktivt deltar i att fatta beslut. På denna nivå är den unga med i hela arbetsprocessen, från planering till att fatta beslut. Dock poängterar Stenhammar et al. (2011) att den unga inte har samma makt att fatta beslut som de vuxna. Den ungas eller barnets makt inträder först i den femte nivån av delaktighet, *barn delar makt och ansvar för beslutsfattande*, säger Stenhammar et al. (2011). I denna nivå delas allting jämlikt mellan den vuxna och den unga.

Det finns ytterligare tre faser för varje nivå av delaktighet. Dessa faser är *öppningar, möjligheter och skyldigheter*. Faserna ligger som grund då man vill tolka i hur hög grad en person eller organisation upprätthåller regler som gäller för minderårigas och ungdomars delaktighet och möjlighet till inflytande. Här kan man ställa frågan om vi alls är redo att låta de unga medverka samt i hur hög grad, säger Stenhammar et al. (2011). Fasens öppningar tar sig uttryck då en organisation eller personal är färdig att börja tillämpa principerna. Möjligheterna uppstår då personalen helt praktiskt och konkret arbetar i samband med någon av delaktighetsmodellens nivåer. För att utveckla nya arbetssätt

erbjuder organisationer olika personalutbildningar. Då organisationen beslutat att verkställa en agenda för ökad delaktighet, med modellen för delaktighet som grund, uppstår skyldigheter påpekar Stenhammar et al. (2011). Personalen måste sedan jobba i enlighet med den agenda man beslutat verkställa, konstaterar Stenhammar et al. (2011) vidare.

I en svensk undersökning rörande ungdomar i åldern 10 till 12, kom det fram att ungdomar vill att man litar på dem, respekterar dem samt visar tillit, framhåller Stenhammar et al. (2011). Undersökningen utgick från hur ungdomarna ser på sin hälsa och sitt välbefinnande. Ungdomarna vill vara delaktiga och inkluderade i situationer och frågor som de berörs av, tar Stenhammar et al. (2011) upp. Med andra ord mår man bra av att få vara delaktig. Delaktighet är inte endast bra för hälsan, utan delaktigheten främjar även självständighet och frigörelse.

Det har gjorts ett forskningsprojekt, CHILD, vilket behandlar småbarns hälsa. I detta projekt intervjuades 68 barn i åldern 4 till 5. Barnen fick under intervjutillfällena berätta vad begreppet ”må bra” betyder för dem. Bland svaren framkom ord som engagemang och aktivitet. För barnen betydde ”må bra” att man får leka, umgås med vänner samt att man är snäll med varandra. Även miljön framhölls vara viktig, skriver Almqvist et al. (2004). Ur barnens svar kunde man även tolka att man känner sig mer delaktig då man är frisk och leker, än om man är sjuk i samma situation. Barnen konstaterade att man som sjuk eller frisk leker på olika sätt. Då man är frisk kan man leka varsomhelst; ute, inne eller på daghem. Om man är sjuk är leken begränsad, då man ofta ligger till sängs och kanske spel, poängterar Almqvist et al. (2004). Almqvist et al. (2004) konstaterar att detta innebär att då man inte mår bra påverkas aktivitetsnivån och därmed delaktigheten. På basen av dessa resultat kan man således uppfatta att ett barn i fyraårs ålder upplever delaktighet och engagemang som sammanlänkat med välbefinnande och att må bra, säger Almqvist et al. (2004).

En annan undersökning kring delaktighet, påvisade att delaktighet innebär att man får vara med både fysiskt och psykiskt, berättar Almqvist et al. (2004). Dessutom ska akti-

viteter vara tillgängliga, likaså omgivningen. I undersökningen deltog femhundra barn, ungdomar samt vuxnelever vilka alla gick i en skola för individer med funktionshinder. Almqvist et al. (2004) noterar att undersökningen utfördes på så sätt att deltagarna i skriftlig form fick berätta vad delaktighet betyder för dem.

Faktorer som prioriteras av finländska skolelever är goda sociala relationer, skolkamrater samt rättvisa och roliga lärare. Detta framkommer i en undersökning utförd av Barnombudsmannen, Maria Kaisa Aula, i Finland 2011. Eleverna fick även berätta vad de upplevde att kunde utvecklas. De unga ansåg det viktigt att minska mobbning i skolan. Dessutom ville eleverna ha vänner som stöd. Som svaren låter påvisa är inläring och lektioner inte det enda som utgör en bra skolgång, utan den sociala miljön är av stor vikt. Genom denna undersökning står det klart att de ungas välbefinnande starkt hänger samman med delaktighet samt möjligheten att komma till tals. Vuxna spelar en stor roll i dessa två faktorer.

Det kan även noteras, att man på ministernivå ser till barnen och ungdomarnas välbefinnande. Undervisnings- och kulturministeriet har utgivit en publikation, vilken är ett barn- och ungdomspolitiskt utvecklingsprogram som pågått sedan 2012 och avslutas 2015. Utvecklingsprogrammet handlar, i korta drag, om hantering av vardag samt jämlikhet och delaktighet för barn och unga. Programmet är dock inte någonting vi kommer att ta upp desto vidare i detta arbete.

3.2.5 KASAM för unga

Antonovsky (1987) har skapat begreppet KASAM. Detta begrepp innebär att man i olika grad upplever sin existens som hanterbar, meningsfull och begriplig. Han menar att dessa tre är komponenter som ingår i känslan av välmående. KASAM står för känsla av sammanhang, vilket innebär att man kan uppleva situationen som förståelig samt motgången som hanterbar. Dessutom känner man att ingendera situation är meningslös att gå genom. Stenhammar et al. (2011) konstaterar också att känslan av sammanhang kon-

tinuerligt utvecklas hos de individer som upplever att de själva och sina handlingar, har innebörd och meningsfullhet.

Begriplighet syftar på till vilken grad man uppfattar yttre och inre stimuli som gripbara. Hög känsla av begriplighet innebär såtillvida att omvärlden känns strukturerad och sammanhängande, medan låg känsla av begriplighet ger en känslor av kaos, säger Antonovsky (1987).

Med *hanterbarhet* syftar Antonovsky (1987) till huruvida man upplever att det finns resurser till ens förfogande eller ej. Med dessa resurser kan man ta itu med kraven man möts av genom olika stimuli. Resurserna kan till exempel vara de personer som finns i ens omgivning och som man kan ty sig till

Meningsfullhet syftar på i vilken utsträckning man upplever att livet har och haft en känslomässig innebörd. Detta innebär att man inte upplever eller upplevt alla motgångar som bördor, utan att de även fört med sig någonting gott, menar Antonovsky (1987). Genom meningsfullheten kan människan konfrontera motgångarna och göra sitt bästa för att komma genom dem ”helskinnad”.

3.3 Unga invandrare

The world is a book, and those who do not travel read only one page. (St Augustine)
(Stier 2009)

Den ständigt pågående utvecklingen och globaliseringen har lett till att människans värld blivit större tillika som den blivit mindre, säger Roth (2005). Vardagen kännetecknas, i allt högre grad, av frågeställningar och ansvarsområden som inte längre enbart rör sig innanför de bekanta gränserna. Vi kan inte längre uppmärksamma endast det som sker lokalt, utan vi är tvungna att se händelser i sin helhet i och med exempelvis migrationsströmmar och konflikter av etnisk sort. Världen har blivit mindre i den bemärkel-

sen att nuförtiden kan vi resa på ett helt annat sätt och med helt andra möjligheter än tidigare. Roth (2005) poängterar vidare, att i och med den moderna kommunikationsteknologin har också vi möjlighet att kommunicera med varandra och avståndet mellan människorna har således minskat markant. Stier (2009) är inne på samma spår, då han säger att för att uppleva världen och resa omkring, behöver vi inte längre fysiskt resa eller fysiskt befinna oss i ett annat land. Det räcker endast med några klick i den virtuella världen för att vi ska befinna oss på andra sidan jordklotet. I och med denna stora förändring till ett modernare samhälle har inte Phileas Foggs resa runt jorden på åttio dagar samma nyhetsvärde längre, menar Stier (2009).

Genom historiens tid har kulturmöten förekommit och förekommer fortsättningsvis. Stier (2009) definierar kulturmöten som ett möte mellan personer från olika kulturer, då dessa kulturer skiljer sig från varandra i bestämt avseende. Kort sagt handlar det om ett samspel med det som är obekant, annorlunda och främmande. Människan har under tidernas gång varit nyfiken och gjort olika resor och upptäckter. Långt bak i historien kan vi stöta på hur greker, romare, perser och araber försökte förstå världen, få ett grepp om omgivningen eller besegra olika ställen. Vikingarna, européernas korståg är också bevis på att kulturmöten har funnits, säger Stier (2009) vidare. Vi får inte heller glömma Marco Polos resor till Kina och bortre Asien eller Kristoffer Columbus eller Vasco da Gama som också var nyfikna på världen.

Det finns forskare som är av den åsikten att världen, tack vare globaliseringen, blir allt mer homogen vad gäller kulturer, länder och människor, framför Stier (2009). Alla modetrender, musik och sättet att leva blir allt mer lika. Detta kunde tolkas som ett steg mot en värld med mer rättvisa och respekt, dock finns det inga belägg för detta menar Stier (2009). Främlingsrädsla, rasism, främlingsfientlighet och diskriminering vet vi i varje fall att existerar i hela världen, konstaterar Stier (2009).

3.3.1 Definition på kultur

”The paradox of culture is that language, the system most frequently used to describe culture, is by nature poorly adapted to this difficult task” (E. Hall) (Stier 2009)

Vad betyder begreppet kultur? Ursprungligen kommer ordet från latinets ord *cultura*, vilket betyder odling kan man läsa i Nationalencyklopedins Ordbok, Band 1. Stier (2009) nämner att begreppet *cultura* kommer från begreppet *colere* som betyder att leva i, civilisera, beskydda och vårda. Begreppet kultur är mycket mångtydigt och mångdimensionellt. I Svenska Akademiens ordlista omnämns ordet kultur som mänsklig verksamhet, vetenskap, litteratur och konst. I det stora hela kan kultur uppfattas som livsstil. I UNESCO:s Universal Declaration on Cultural Diversity, kan man läsa såhär om kultur: *”...culture should be regarded as the set of distinctive spiritual, material, intellectual and emotional features of society or a social group, and that it encompasses, in addition to art and literature, lifestyles, ways of living together, value systems, traditions and beliefs”*.

Stier (2009) konstaterar att kultur för samhället, är vad minnet är för individen. Kulturen rymmer traditioner som berättar om vad som varit. Dessutom omfattar den hur människor lärt sig uppfatta miljön och sig själva, samt de odefinierade antagelserna om hur världen ser ut samt hur människor borde agera. Ändå anser även han det vara omöjligt att beskriva begreppet kultur på ett entydigt sätt med en universell definition.

3.3.2 Kultur

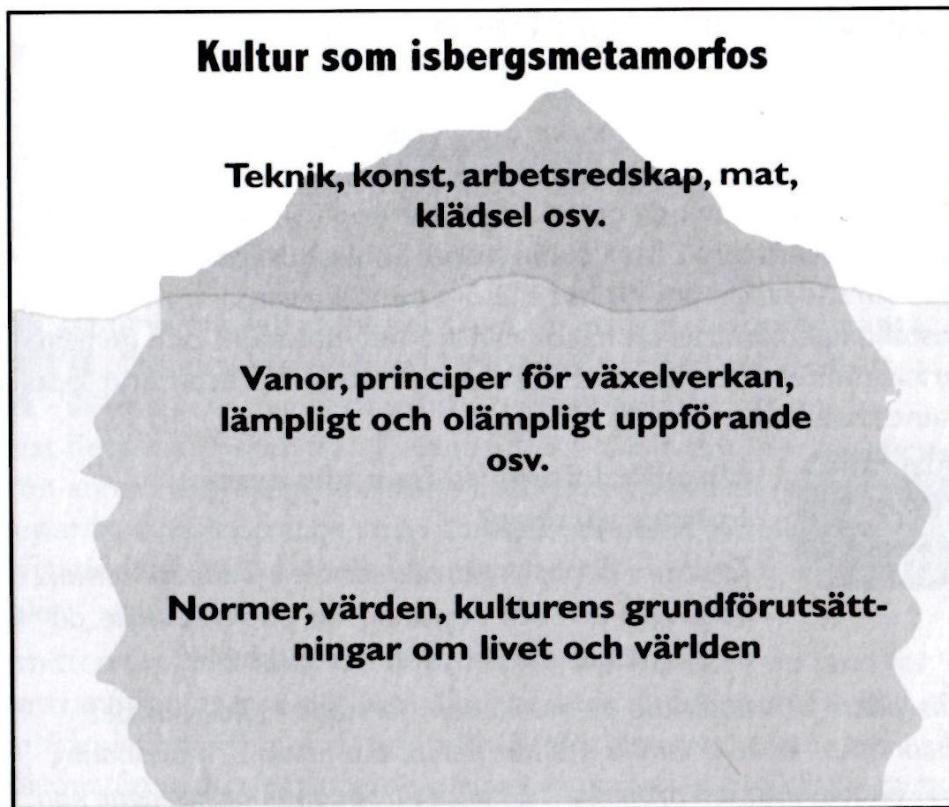
Under tidens gång har människan stött på svårigheter vad gäller att leva i gemenskap med andra folkgrupper, säger Olsson (2005). Svårigheterna ligger i att hitta gemensam grund då traditionerna ter sig annorlunda och främmande för den oinvigda.

För att förstå andra kulturer är medvetenheten om den egna kulturen viktig. Detta innebär att man känner till och uppmärksammar de ideal och attityder man införlivat med sig själv, menar Vartiainen-Ora (2007). Som finländare eller nordeuropé identifierar man sig i högre grad med den finländska och nordeuropeiska kultyren, än med resten av världens. Man förstår att det man själv uppfattar som självklart inte är lika självklart för

någon som inte kommer från samma område som en själv, påpekar Vartiainen-Ora (2007). Dessa självklarheter kan handla om exempelvis beteende man i en kultur uppfattar som någonting att eftersträva, medan man i en annan kultur håller det som oförskämt, fortsätter Vartiainen-Ora (2007).

Då man blivit mer medveten om den egna kulturella uppfattningen, kan man börja förstå en främmande kulturs begreppsvärld, menar Vartiainen-Ora (2007). Detta underlättar för en själv att få insikt i uppföranden man kanske klassar som udda. Vartiainen-Ora (2007) tar upp exemplet om den finländska blygheten och anspråkslösheten, varpå en utländsk individ som bryter detta mönster kan uppfattas som störande. Om man i en sådan situation är kulturellt medveten, kan man å andra sidan uppfatta det som ett kulturdrag. Dock betyder inte detta att vi godkänner det som görs i vår eller andras kultur, utan vi kommer närmare en förståelse om orsakerna till dessa handlingar och vanor, poängterar Vartiainen-Ora (2007).

Kultur kan dessutom delas upp i två olika kategorier, nämligen i en synlig och osynlig del, menar Vartiainen-Ora (2007). Till den synliga delen hör bland annat kost, interaktion samt växelverkan mellan människor. Till den osynliga delen hör sådant vi inte kan se eller ta på. Härunder hör bland annat värden, normer och begrepp. En människa från en främmande kultur kan ha svårare att identifiera eller förstå de osynliga delarna av kulturen, påpekar Vartiainen-Ora (2007). Isbergsmetamorfosen redogör för de synliga och osynliga delarna i kulturen.

Figur 2 En illustration av osynlig och synlig kultur. (Vartiainen-Ora 2007:11)

3.3.3 Kommunikation

“Culture is communication, communication is culture” (E.Hall) (Stier 2009)

Under begreppet kultur kan man också räkna kommunikation. Enligt Nationalencyklopedins Ordbok står kommunikation för *communicare*, att göra gemensam. Stier (2009) definierar kommunikation som *”en process av ömsesidigt symbolutbyte via vilket relationer skapas och verkligheten konstrueras och blir meningsfull.”* Människan nyttjar kommunikation som medel för att förmedla samt upprätthålla kultur på individ-, grupp- och samhällsnivå, menar Stier (2009). Via kommunikation kan vi tillfredsställa behov och uppnå mål, säger Stier (2009) vidare. Mellan olika åldersgrupper finns ju också olika språkbruk och kommunikation. Ungdomar har en speciell jargong de följer, beroende på varifrån de kommer samt med vilka de umgås. De använder sig av moderna uttryck och slanguttryck, vilka båda ofta uppstår som en följd av populära sociala media. I takt med att samhället utvecklas, utvecklas också ungdomars fyndiga uttryck samt förmåga att återuppliva gamla dialektala uttryck.

Stier (2009) menar att språk inte kan existera avskilt från kultur, vilken omfattar det sociala arvet av tillvägagångssätt och övertygelser som avgör strukturen i våra liv.

Stier (2009) tar vidare upp olika icke-verbala kommunikationstyper, eller den så kallade ”*dolda dimensionen*” av kulturen. Han tar upp ett exempel för hur lätt det kan bli missförstånd mellan individer från olika kulturer, då en gest har olika innebörd i kulturer. Han berättar om en man som liftade i Grekland, med den vanliga tum-gesten. Mannen fick vänta länge, då denna gest hade en totalt annorlunda betydelse där. Då mannen sent omsider blev upplockad, fick han veta att gesten innebar en förolämpning.

3.3.4 Kulturchock

Då man reser utomlands, skämtas det ofta att man råkar ut för en kulturchock. Detta beror på att vi kanske inte känner till jargongen eller kutymen, eller på att rese målet är nytt. För en människa som gör en bestående flytt, eller flyttar för en längre tid, är detta begrepp dock riktigt. Hans eller hennes inlärd sätt att agera och uppföra sig passar inte in i det nya landet, menar Vartiainen-Ora (2007). Stier (2009) poängterar att då människor från olika kulturer träffas väcks olika känslor; främlingsrädsla, oro, ångest, ilska, osäkerhet eller frustration. Alla dessa känslor kan också benämnas kulturchock. Även de lättaste vardagsgöromål kan medföra stora problem, menar Stier (2009).

Kulturchocken indelas i fyra olika faser. Den första är *kritiklös förtjusning* eller den så kallade *smekmånadsfasen*, den andra fasen är *reaktionsstadiet*, den tredje fasen i processen är *krisens genomgångsfas*, den fjärde fasen är *nyorienteringsfasen*, konstaterar Vartiainen-Ora (2007).

Vartiainen-Ora (2007) börjar med att beskriva den första fasen, vilken är känsloladdad med positiva känslor, så som iver glädje och förtjusning. Invandraren anser den nya omgivningen mycket positiv och spännande. Den nya omgivningen ter sig fylld av möjligheter och kan verka bättre än den gamla, fortsätter Vartiainen-Ora (2007). I den andra fasen hamnar invandraren ut för motgångar. Personen lägger märke till att situationsbeteendet kanske inte längre platsar i de gamla vana sammanhangen. I samband med detta kan personen uppleva utmattning och irritation, varpå känslan av att vara främling växer, menar Vartiainen-Ora (2007). Nu byts förtjusningen ut mot ilska. Personen kommer till insikt om att, exempelvis, det nya språket är svårt samt att det är svårt att få ett arbe-

te. Känslor av besvikelse kan uppkomma. Ett typiskt drag i denna fas är att personen vill flytta tillbaka hem. Även personens självbild och identitet är i gungning och i värsta fall kan han eller hon få olika besvär såsom sömnsvårigheter och depression, påpekar Vartiainen-Ora (2007)

Vartiainen-Ora (2007) fortsätter med det tredje stadiet. Nu börjar personen se en ljusning. Han eller hon börjar acceptera nuläget och miljöbytet, samt upplevelsen av främlingskap. De bittra känslorna får nu dela plats med blandade positiva känslor, menar Vartiainen-Ora (2007). I den fjärde fasen, nyorienteringsfasen, kan personen börja hitta sig själv och sin identitet i den nya miljön. Han eller hon börjar assimileras, fortsätter Vartiainen-Ora (2007).

Vartiainen-Ora (2007) poängterar att man bör minnas att invandrarkrisen är individuell. För en del går krisen snabbare över, medan det för andra kan vara frågan om en mycket lång process. Kontakten mellan majoritetsbefolkningen och personen som invandrat kan här vara en avgörande faktor. Om den som invandrat får stöd, hjälp av majoritetsbefolkningen, samt tas med i den nya kulturen klarar han eller hon krisen bättre och på kortare tid, säger Vartiainen-Ora (2007). Faktorer som kan försvåra processen är att den sociala eller ekonomiska statusen förändras totalt i det nya landet. Personen som invandrat har svårt med kommunikationen, samt kan lida av långvarig stress på grund av miljöombytet, påpekar Vartiainen-Ora (2007).

3.3.5 Vi och de andra

Genom att vara i växelverkan, i samspel med andra människor, formar vi bilden av oss själv och andra. För att hitta oss själva jämför vi oss med andra. Det är i grupper som det sociala samspelet sker och det är i gruppen som kulturen förvaras. Ett exempel på detta kunde vara att finländare upplevs som tysta och tillbakadragna, medan greker upplevs högljudda och utåtriktade, menar Vartiainen-Ora (2007). Bägge grupp bedömer den egna gruppen och dess egenskaper i förhållande till den andra gruppen. Man lägger lättare märke till skillnader och avvikelser hos den andra gruppen. Att vara del av en gemenskap innebär att det blir Vi och de som är utanför blir De andra. Dock behöver inte växelverkan mellan grupperna ske rent konkret, utan bedömningen kan basera sig på vad man hört om andra kulturer, menar Vartiainen-Ora (2007).

Människan är ett flockdjur. Precis som djuren har sin flock, har människan det sociala umgänget. Genom tiderna har det varit viktigt att bevara gränser mellan den egna gruppen och andra grupper, menar Stier (2009). Människan är av naturen skeptisk inför det som är nytt och okänt oberoende av ålder, kultur och kön, påpekar Stier (2009).

Sammanfattningsvis är kultur en nödvändig aspekt i detta arbete, med tanke på att vi skriver om invandrare, samt har tidigare forskning som tangerar invandrare och kultur. Eftersom människor nu för tiden är mer rörliga, globalt sett, än tidigare vore det gynnsamt för alla inblandade om man kunde åstadkomma aningen ökad kunskap. Professionella som besitter poster var de kommer att möta andra kulturer, kan nyttja att ha en liten inblick i kultur för att kunna bemöta med mer professionella manér. Unga invandrare och barn riskerar hamna i känsliga situationer, då de har större chanser att lära sig det nya språket och tillvägagångssätten snabbare än föräldrarna. Speciellt i familjer med starka hierarkiska traditioner, kan detta bli ett problem då personen som tidigare varit familjens överhuvud, plötsligt inte längre är det. Här handlar det inte bara om rollombyte, utan även om förlust av kontroll. Ungdomstiden handlar också om att utforma sin person och identitet. Då man befinner sig i en ny kultur, kan de kulturella aspekter man vuxit upp med rota sig på ett annat sätt än om man var kvar i sin "gamla" kultur.

Med tanke på den osynliga och synliga delen av kultur, kan det också konstateras att det råder kulturskillnader mellan äldre och yngre. Dessa skillnader handlar exempelvis om språkbruk och kommunikation, som dessutom varierar mellan subkulturer.

4 METOD

Då man gör en undersökning eller forskning kan man gå till väga på olika sätt, säger Jacobsen (2007). Man kan använda sig av en kvalitativ forskningsstrategi eller en kvantitativ forskningsstrategi. Dock är det vanligt att man håller sig till den kvalitativa forsk-

ningsstrategin inom det sociala området, då denna handlar om att förstå vad människor gör och varför. Vid kvalitativ forskning strävar man efter att få en djupare förståelse kring den problemkontext man undersöker. Vanliga metoder inom kvalitativ forskningsstrategi är intervjuer och observationer, fortsätter Jacobsen (2007).

Då man planerar en intervju är man tvungen att beakta om intervjun görs i grupp eller individuellt, påpekar Jacobsen (2007). Det är också viktigt att fundera på om man bandar in diskussionen, om den görs ansikte mot ansikte eller per telefon. Dessutom ska man också tänka på strukturen på intervjun och i vilken miljö intervjun genomförs, säger Jacobsen (2007).

I detta kapitel redogör vi för den datasamlingsmetod vi valde. Vi kommer att redogöra för hur vi har samlat in material, hur vi valt våra respondenter samt hur vi bearbetat och analyserat det insamlade materialet.

4.1 Intervju som metod

“Kvalitativa undersökningar karaktäriseras av att man försöker nå förståelse för livsvärlden hos en individ eller en grupp individer” (Hartman 2004)

Vi kommer att samla in data med hjälp av kvalitativ insamlingsmetod. Detta kommer att utföras genom öppen intervju med sex stycken respondenter. Intervjun kommer att vara delvis strukturerad, med tre olika teman som grund. Dessa teman är bakgrund, känsla av delaktighet/känsla av sammanhang och framtid. Vi kommer att träffa respondenterna enskilt, samt banda in intervjun för att sedan bättre kunna återge vad som kommit fram. Transkriberingen kommer att underlättas då vi bandat intervjuerna, något även Jacobsen (2007) påpekar.

Vi valde denna metod, som till skillnad från den kvantitativa metoden inte är ute efter att svara på frågor som rör just kvantitet: hur många alternativt hur mycket. Vi vill istället få fram hur våra respondenter ser sig själva i förhållande till omvärlden, för att således få en uppfattning om deras livsvärld (Hartman 2004). Hartman (2004) nämner att den kvalitativa metoden undersöker ett mindre antal, i detta fall, personer. Detta beror

på att man då kan komma åt mera specifika och djupgående fakta och information, vilket inte vore möjligt om man hade en stor grupp.

Jacobsen (2007) påpekar att intervjun oftast sker genom ett personligt möte, ansikte mot ansikte, så även i vårt fall. Undersökaren dokumenterar då materialet genom att spela in intervjun samt genom att skriva upp de viktigaste punkterna. Genom ett personligt möte mellan de inblandade parterna skapas en relation. När man gör en öppen intervju kan man inte, eller i mycket liten grad, begränsa vad som framkommer. Undersökaren analyserar sedan materialet som samlats in, fortsätter Jacobsen (2007). Även Hartman (2004) påpekar att man i kvalitativa undersökningar ska använda en "ostrukturerad och ej standardiserad intervju". Detta innebär således att man inte har färdiga frågor, utan det är snarare frågan om riktgivande frågor. På detta sätt tillåts personen som intervjuas själv avgöra vad som diskuteras och bearbetas. Hartman (2004) konstaterar att man får reda på vad som är viktigt för en grupp med människor, endast genom att låta dem tala om just det som är viktigt för dem. Han nämner vidare att personen som intervjuas delvis själv kan påverka vad som diskuteras, men att intervjuaren ändå försöker få samtalet att kretsa kring vad som är relevant för intervjun.

I utformningen av intervjuguiden har vi beaktat att frågorna ska vara så lite styrande och färdigskrivna som möjligt. Frågorna vi framställt, är som tidigare konstaterat bara riktgivande, men utan att diskussionen kan urarta.

Hartman (2004) konstaterar att trots att den kvalitativa intervjun är öppen, bör man ändå förbereda sig noggrant. Detta för att samtalet inte börjar röra sig kring sådant som är irrelevant för undersökningen. Han menar att det är bra att ha en intervjuguide, på vilken man baserar sina frågor. I denna guide tar man upp de teman man är intresserad av, samt lägger dem i ordning. Detta är viktigt med tanke på att man vill få respondenten i sådan stämning som öppnar upp för vidare samtal, fortsätter Hartman (2004). Även detta har vi beaktat i utformningen av intervjuguiden.

Öppna intervjuer är lämpliga i sådana fall då det är fråga om små enheter som ska intervjuas, ett fåtal respondenter det vill säga. Jacobsen (2007) poängterar att denna datainsamlingsmetod är tidskrävande, då en intervju ofta räcker minst en timme varefter materialet ska analyseras. Det finns även en risk för att man får så mycket information att det blir svårt för undersökaren att skapa sig en överblick, menar han (Jacobsen 2007). Dock är det en lämplig metod då undersökaren är engagerad i vad respondenten har att framföra, samt hur respondenten tolkar och uppfattar en viss företeelse eller fenomen. Risken här ligger i att man sedan tillskriver hela gruppen den individuella uppfattningen eller tolkningen, varpå giltigheten blir bristande.

Jacobsen (2007) menar att då man för anteckningar under en intervju, bör man på förhand avgöra hur prestrukturerade de ska vara. Detta innebär att man ska bestämma sig för vilka element man kommer att fästa extra mycket uppmärksamhet vid. Prestrukturen har dock kritiserats för att den går bort från den kvalitativa metodens normer, men Jacobsen (2007) påpekar att utan struktur blir analysen nästan omöjlig att genomföra på grund av alltför komplexa data.

Enligt Jacobsen (2007) skall man välja den metod som bästa lämpar sig för den problemställningen man har. I vårt examensarbete har vi använt oss av kvalitativ insamlingsmetod, nämligen intervju. Vi har intervjuat sex stycken respondenter. Våra intervjufrågor har varit öppna frågor, som styr svaren så lite som möjligt. Detta för att få så nyanserade och personliga samt ärliga svar som möjligt.

Innan vi påbörjade intervjuprocessen, började vi med att träffa de ungdomar som vi senare skulle intervjuas. Vi träffades två gånger i ungdomslokalen. Vi ville att ungdomarna skulle bli bekanta och bekväma med oss, vilket de också blev, var iallafall känslan vi fick. Vi umgicks två kvällar med ungdomarna och talade med dem vardagliga saker. Vi berättade för ungdomarna om vårt examensarbete och delade ut informationsbrev både till ungdomarna själva och till deras föräldrar. Vi gav också ett separat informationsbrev till ungdomarnas föräldrar, eftersom ungdomarna var under 18 år vid tillfället. Föräld-

rarna skulle underteckna detta brev om de samtyckte till att vi får intervjua deras barn. Vi gav ungdomarna en veckas betänketid och samlade sedan in alla underskrifter och började sedan an efter med intervjuerna.

Då vi började planera intervjuerna fanns det vissa moment att ta i beaktande. Vi var tvungna att funderade var vi skulle hålla intervjuerna samt ifall vi skulle intervjua ungdomarna individuellt eller i grupp. Vi utgick från att ungdomarna skulle få känna sig så bekväma som möjligt och att de skulle få vara i en trygg och bekant miljö. Vi kom fram till att bästa alternativet var att hålla intervjuerna i en ungdomslokal där ungdomarna tillbringade mycket av sin fritid. Intervjuerna skedde tidsmässigt efter ungdomarnas önskemål, samt med tanke på att samtliga var i skolan dagstid. Kvällstid föll sig då som det naturliga valet. Allt som allt hade vi tre stycken intervjuträffar med ungdomarna. Att man håller den kvalitativa intervjun i en arena som från tidigare är bekant och bekväm för den som ska intervjuas, benämner Hartman (2004) en naturalistisk observation. Detta innebär just det, att man intervjuar någon i dennas naturliga miljö.

4.2 Urval av informanter

För att få fram respondenter i lämplig ålder, kontaktade vi en ungdomsgård i Nyland. Ungdomsarbetaren på detta ställe kontaktade i sin tur ungdomarna och lät de som var intresserade av att ställa upp höra av sig. Fyra stycken ungdomar anmälde sitt intresse direkt, en person dök inte upp till sin intervju och två personer ställde upp i efterhand så att säga. De som ställde upp i efterhand dök sålunda upp som intresserade under de två sista gångerna vi besökte ungdomsgården.

Ungdomarna är från olika hörn i världen, även detta helt slumpmässigt, just eftersom de själva fick välja om de ville ställa upp på intervju eller ej. Ungdomarna vi intervjuade var 15-17 åringar. Vi har inte heller gjort någon skillnad på pojkar och flickor, trots detta fick vi en jämn könsfördelning. Intervjuerna gick på ungdomarnas valda språk: finska.

4.3 Innehållsanalys

Utöver den kvalitativa insamlingsmetoden av data, kommer vi även att använda oss av innehållsanalys. Enligt Jacobsen (2007) innebär en innehållsanalys att man uppfattar en text och dess innehåll som uppgifter om verkliga förhållanden. Analysen genomsyras ofta av fem bestämda faser.

Den första fasen, menar Jacobsen (2007), står i att man delar in det framkomna materialet i teman eller problemställningar, det vill säga kategorisering. Syftet med kategoriseringen är att man vill försöka fånga upp det viktigaste i vad respondenten berättar.

Dessutom ger kategorierna en bättre överblick över insamlad data. Hartman (2004) omnämner detta skeende som kodning och tolkning av insamlad data. Han kallar även själva kategoriseringen för reducering (Hartman 2004). *Den andra fasen* innebär att man fyller kategorierna med innehåll och illustrerar dem med hjälp av citat, fortsätter Jacobsen (2007). *Den tredje fasen* består i att man skapar sig en uppfattning om hur ofta ett tema eller problemställning omtalas. Därefter, i *den fjärde fasen*, jämför man intervjuerna och söker efter likheter och skillnader. Femte och *sista fasen* handlar om att söka förklaringar till skillnaderna man upptäckt, konstaterar Jacobsen (2007).

Då intervjuerna var genomförda, transkriberades det framkomna materialet. Detta var en krävande process, men gjordes för att underlätta själva analysen och bearbetningen. I innehållsanalysen kategoriserades materialet först. Dessutom kommer vi att belysa resultaten med hjälp av citat från intervjun.

4.4 Etiska riktlinjer

Vi har noggrant följt de givna etiska riktlinjerna och konfidentialiteten. Brevens riktade till respondenterna och deras vårdnadshavare passerade det etiska rådets utskott (ETIX) vid Arcada Yrkeshögskola.

Samtliga inblandade parter har informerats om syftet med undersökningen samt hur det insamlade materialet kommer att försvaras och användas. Samtliga inblandade informere-

rades också på förhand att de kommer att vara och förbli strikt anonyma. Respondenterna har också varit medvetna om att deras deltagande är fullständigt frivilligt, samt att de får dra sig ur närhelst de vill. Vi som förvarar materialet och utförde intervjuerna är också bundna av strikt tystnadsplikt, vilket respondenterna och deras vårdnadshavare informerats om.

När detta slutarbete är färdigt, kommer allt insamlat material att förstöras, vilket samtliga inblandade är medvetna om. Materialet är hittills i säkert förvar. Det insamlade materialet kommer endast att användas i detta arbete och således inte att uppträda i andra sammanhang.

4.5 Reliabilitet och validitet

Jacobsen (2007) påpekar att undersökningar, även kvalitativa sådana, ska genomgå en kritisk granskning. På detta sätt menar han att man kan komma fram till huruvida resultaten är tillförlitliga eller ej. I detta sammanhang passar det sig att fundera om man lyckades fånga det essentiella – fick man de resultat man ansåg vara väsentliga för undersökningen. Man ska också utreda ifall de resultat man fick passar in på andra forskningar av dylik natur samt om de passar in i annan kontext.

Validiteten av resultaten kan kontrolleras genom att man gör en jämförelse mellan dem och resultat av andra forskare som bedriver forskning inom samma område, säger Jacobsen (2007). Således kan man granska hur andra resultat står i relation till det man själv kommit fram till. Ifall de egna resultaten korrelerar med andra dylika undersökningar, kan man påstå att validiteten har bekräftats. Dock innebär inte detta att undersökningen man gjort är riktig, påpekar Jacobsen. Validiteten kan ytterligare bekräftas genom att man finner andra forskningar med samma slutsats man själv kommit till, trots att de är utarbetade med andra metoder.

Om man hittar tidigare forskning som kan konstateras tillförlitlig, kan man inte se det som en självklarhet att även de informanter man hittar uppger riktig information. Följden blir att man gör en kritisk granskning av informanternas färdigheter vad gäller att lämna ifrån sig sanningsenlig information om det tema man undersöker, säger Jacobsen (2007). Han påpekar att informationen som framkommer dels beror på situationen, dels på personen. Förstahandsinformation är alltid mer tillförlitlig, än andrahandsinformation. Vad en person berättar, influeras starkt av andra. Här framhäver Jacobsen (2007) att ju fler oberoende källor man har, desto mer valid är informationen man får om det aktuella temat.

I sin bok *“Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete”* säger Jacobsen (2007) att den interna validiteten handlar om huruvida man kan lita på de resultat man kommit fram till eller inte. Han påpekar att missvisande eller sanna resultat kan orsakas av ett antal olika faktorer. Bryman (2008) konstaterar, liksom Jacobsen (2007), att den interna validiteten hänger på att forskarens observationer och det teoretiska materialet kan sammankopplas.

Då man gör en innehållsanalys säger Jacobsen (2007) att man ska kategorisera det samlade materialet. Kategorierna fyller man sedan med innehåll i form av citat. I detta skede av processen kan det dock vara osäkert huruvida man valt rätt kategorier. Han konstaterar att man då bör prova en annan kategorisering, för att se om man ändå skulle komma fram till samma resultat. Om en ändring i kategorisering medför stora ändringar i resultaten, bör man ifrågasätta resultatens validitet.

Reliabiliteten, konstaterar Jacobsen (2007), handlar om att undersöka ifall det är faktorerna i forskningen som producerat de framkomna resultaten. Här finns således frågan om ifall det är metodvalet som påverkat resultatet. Det handlar om att målgruppen påverkas av forskaren, tillika som forskaren påverkas av de relationer som föds i samband med processen då man insamlar information. Detta har att göra med kommunikationen, både i form av verbal och non-verbal, vilka båda skapar olika stämning. I och med olika stämning kan också olika resultat komma fram. En annan fara för undersökningen och dess resultat, kan vara forskarens ouppmärksamhet vad gäller notering av data. Det kan

därmed vara fråga om att man gjort slarviga anteckningar och analys. Jacobsen (2007) påpekar att det insamlade materialet är beroende av tillräcklig registrering. Undersökaren bör således ha ordentliga anteckningar eller inspelning av intervjun, för att senare kunna gå tillbaka och friska upp minnet ifall någonting blivit oklart. Dessutom är, speciellt en inspelad intervju, ofärgad av intervjuarens intressen, påpekar Jacobsen (2007).

Det bästa sättet att konstatera huruvida materialet är tillförlitligt, är genom att man kombinerar olika metoder, intervjuare, kontexter och olika personer som granskar materialet, säger Jacobsen (2007). Detta arbetssätt benämns "*triangulering*", det vill säga möjligheten att se om en forskare kan komma fram till samma resultat som en annan forskare. Häri ligger dock problematiken om att kvalitativa forskningar är starkt beroende av kontexten de är knutna till. Det är således frågan om bandet mellan intervjuaren och informanten, val av plats samt tidpunkt. I och med detta kan man påvisa att resultaten inte kan återskapas vid ett annat tillfälle av en annan person.

5 RESULTATREDOVISNING

Härnäst kommer vi att redogöra för de resultat som framkommit i de sex stycken intervjuer vi tagit del i. I vår analysapparat kommer vi inte att använda kön som variabel. Samtliga ungdomar var omyndiga, under 18 år, vid tillfället för intervjuerna. Ungdomarna har alla utländsk bakgrund. För att skydda informanternas identitet, har vi gett dem pseudonymer; Kati, Ida, Nina & Mikael, Tomi, Jukka.

5.1 Hur jag upplever min delaktighet

Till näst kommer vi att berätta på vilket sätt ungdomarna upplever sin delaktighet, samt vad de upplever att gör dem delaktiga. Dock använde vi inte termen "delaktighet", utan använde oss av "vad får dig att må bra". Detta beror på att delaktighet är ett så vitt begrepp och vi ville ha fokus på just välmående.

Ungdomarnas uppfattningar kring detta, genomsyrades av att alla anser samvaro med vänner vara en mycket viktig del av livet och välmående. Samtliga ungdomar upplevde delaktighet även genom hobbyverksamhet på fritiden - någonting alla vid tillfället var involverade i. Samtliga ungdomar upplevde sig vara en del av samhället, ingen tyckte sig vara utanför på något sätt. Enstaka nämnde att de i lågstadieålder fått höra glåpord angående brytning eller fysiska attribut.

Då vi intervjuade ungdomarna gällande deras känsla av delaktighet och vad de mår bra av fick vi följande svar:

“No tehään vaan sillee kaikkee niinku ollaan esim. tääl (ungdomslokalen) tai sit ollaan kaupungiss ja sit ollaan esim. meillä ja katotaan jotai leffoja ja tällee.”

(Övers. ”Nå vi gör nu alltmöjligt alltså vi e nu t.ex. här eller så e vi på stan å så e vi t.ex. hos oss å sir på någå filmer å sånt.”)

“En voi sanoo. Okey esim ku me ryypätään. Välil. Mut siis sit just jos me mennään vaik jonnekin tyyliin jonnekin yöks tai jotai. Ollaan kaikki yhes ja sitten jos mennään jonnekin Helsinkiin ja tehää jotain kivaa.”

(Övers. ”Ja kan int säga. Okey t.ex. när vi dokar. Ibland. Men sen just när vi far nånstans typ nånstans övernatten eller någå. Att vi e alla tisamans å sen om vi far nånstans ti Helsingfors å gör någå roligt.”)

“Noo, niinku aika monet heittää sellast läppää et kaikki alkaa nauraa ja tällee, ja sit joskus jos on hyvä sää niin mennään tyyliin pelaa korista tai jalkapalloo.”

(Övers. ”Nå, alltså ganska många skämtar så att alla börjar skratta å sånt, å sen nångång om de e bra väderså far vi typ å spela korgboll eller fotboll.”)

“No, chillailaan jossain kaupungis, mennään ajelee skoboil, mopoil. Mennään tyyliin uimaan tai ollaan jossain kaverin luo kattomas leffaa ja tällee.”

(Övers. ”Nå, vi chillar nånstans i stan, vi far å åka me scootrana, mopedena. Vi far typ å simma eller så e vi hos nån kompis å sir på film å sånt.”)

“No varmaan hengataan jossain, meil on niinku oma porukka mis on ruotsinkielisiä nii me hengataan niitten kaa jossain kaupungis tai ulkona tai jossain kattomas.”

(Övers. ”Nå, vi umgås nånstans sekert, vi har ett ege gäng vart de finns svenskspråkiga så vi umgås me dåm nånstans i stan eller ut nånstans eller nånstans å sir på film.”)

“No me puhutaan ja vitsaillaan ja välil mennään jonnekin syömään”

(Övers. ”Nå vi pratar å skämtar å nångång far vi nånstans å äta.”)

I **Mikaels** svar betonades det hur viktigt det är att ha en hobby på fritiden. Genom hobbyn får man känslan av delaktighet och välmående, ett tema man även kunde skönja i de andra pojkarnas svar. Mikael är med i boxing på fritiden. Då vi ställde honom frågor kring just delaktighet och välmående och när han anser sig må allra bäst fick vi svaret: *“treeneissä”*

(Övers. ”På träningarna.”)

En annan pojke, **Jukka**, är intresserad av bilar och anser även att detta gör sitt för hans välmående. Då vi talade med Jukka om vad han mår bra av, sade han bland annat:

“No mä tykkään paljon autoista.”

(Övers. ”Nå ja tycker myky om bilar.”)

Tomi upplever att han via sociala medier och forum får känslan av välmående. I diskussionen med Tomi kom det fram att han mår bra då han via dessa kan spela med sina vänner och andra. Då vi frågade Tomi vad han mår bra av, svarade han bland annat:

“Tietokoneessa varmaan, sit pelaan joskus sellasta kortti, sellasta lautapelii.”

(Övers. ”Vi datorn sekert, sen spelar ja nångång sånt kort, sånt bordsspel.”)

“No pelaan myös niiden (kavereiden) kaa koneella kortteij ja ollaan ulkona niiden (kavereiden) kaa.”

(Övers. ”Nå ja spelar å me dåm (kompisarna) på datorn kort å så e vi ut me dom (kompisarna).”)

Tommi lyfte även fram hur viktiga hans finska vänner är att han känner sig som en del av samhället och inte utanför. Detta gav Tommi som svar då vi frågade honom om han anser sig vara utanför eller en del av samhället:

“No joo koska mul on niinkun paljon suomalaisii kavereit, ehkä sen takii, mä oon aina niinku mukana siinä asiassa.”

(Övers. ” Nå joo för att ja har alltså många finska kompisar, kanske just därför e me i ärendena.”)

5.2 Hur jag ser mig i min framtid

Ungdomarna hade alla klart för sig vad de vill göra i framtiden, de hade också alternativa planer ifall någonting inte skulle gå som önskat. Samtliga ville ut i världen och förhöll sig lite skeptiska till om de ska stanna i Finland. Som tidigare nämnt, inser alla vikten av utbildning. Ungdomarna kommer från hemförhållanden där föräldrarnas utbildning inte skiljer sig nämnvärt från finländska förhållanden.

De flesta av ungdomarna nämnde också att de vill föra hemlandets traditioner vidare till sina framtida barn, speciellt språket. En av ungdomarna nämnde dock, att eftersom det i hennes hemland råder ett strängare och ogästvänligt klimat, har hon inga behov av att föra dylika traditioner vidare.

Ungdomarna fick fritt berätta om framtidsplaner och tankar kring framtiden. Först berörde vi ut hurdana tankar de har kring skola och utbildning, sedan kring familjeliv och till sist om hemlandets traditioner i samband med framtiden. Dessa svar fick vi av ungdomarna gällande deras tankar kring framtiden.

Kati om sina tankar och planer kring skola och utbildning:

“Mä haluaisin sinne Sibelius lukioon, ja sit mä haluaisin johonkin sellaseen musiikkiin liittyvään työhön. Tyyliin vaik musanopettajaks tai sit lauluopettajaks tai pianonsoitonopettajaks. Tai sit niinku jonnekin musiikinopistolle koska mun mielestä se olis hyvä jos sinne vaik tulis joku joka puhuu venäjää niin sitä olis helpompi opettaa jos mä puhun sille venäjää... sit ku mä oon osallistunut The voice of Finlandiin niin mä en tiää et tu-

leeks siitäkin mitään... Ja sit kauppikseen tai sit mä meen ilmaisutaidonlukio kallio... Niin tai sit mä meen ihan johonkin mä en muista mikä sen nimi oli mut joku College tai jotain joku sellanen jazz juttu, emmä tiie mut sekin oli musiikinpainotteinen.”

(Övers. ”Ja sku vila dit ti Sibelius lukio och sen sku ja vila ti ett musikrelaterat jobb. Typ fast musiklektör eller sånglärare eller pianolärare. Eller sen ti någån musikinstitut för ja anser att de sku va bra om dit sku koma nån som pratar ryska så sku de va lättare att lära honom/henne om ja pratar ryska ti honom/henne... sen när ja har deltagit i The voice of Finland, så ja vet int om de blir någån av de... Och sen ti point college eller så far ja ti ilmaisutaidon lukio kallio...”)

Kati berättar att mamman är hemmamamma, men att detta inte är en roll Kati ser sig ha i framtiden: “...ei iskä halua et mun äiti käy töissä, et äiti siivoo ja pitää huolta lapsista ja iskä käy töissä ja tälle... Joo haluan kyl töihin. En mä haluais olla kotiäiti ku mä haluan nähä enemmän maailmaa. Ja muutenkin ku lapset sit menee kouluun niin menee päivät vaan yksin siivomalla ja istuu sohvas vaa...”

(Övers. ”...nej pappa vill int att min mamma går på jobb, mamma städar, sköter om barnen och pappa går på jobb å sånt.. Joo ja vill no jobba. Ja sku int vila vara hemmamamma för ja vill mer se världen. Och annars också när barnen sen far ti skolan så går dagana åt att man e ensam och städar och bara siter på soffan...”)

Idas tankar kring skola och utbildning.

“Ysin jälkeen haluaisin mennä lukioon. Ja sit lukion jälkeen yliopistoon, ja sitten siel lääkärialalle. Jos mä en pääse lukioon niin silloin mä meen, mä en tiedä mikä koulu se on mut Yssä (stad) on joku sellanen turva-ala semmonen, niin vartijaks. Nekin saa tosi hyvää palkkaa... Haluan siis perus tai lastenlääkäriksi.”

(Övers. Efter nian sku ja vila fara ti gymnasie. Och sen efter gymnasie ti universitet och dit sen inom läkarbranschen. Om ja int kommer in ti gymnasie så då far ja, ja vet int va de e för skola, nån typ säkerhetsbransch, ti väktare. Dom får också mycket bra lön... Ja sku alltså vila bli vanli eller barnläkare.”)

Nina om sina tankar och planer kring skola och utbildning:

“En mä oikeesti tiä. Ainakin aion hankkia lukioon koska mä en tiä mitä must tulee, tykkään vähän kaikista aloista, tai kiinnostaa aika monet alat. Mut ainakin unelmoin et mä olisin käsipalloilija ku mä oon hyvä siel tai niinku, en leiju mitenkään mut oon ollu

neljä vuotta joukkueen paras pelaja... Välil mua kiinnostaa lääkäri ja välil mua kiinnostaa poliisi välillä mua kiinnostaa politiikkaa. Mä en oikestaan tiedä. Et niinku vähän kaikkee, ja koulus nyt ysillä tykkään tosi paljon yhteiskuntaoppista se on oikeesti ihana aine tykkään siitä tosi paljon, ja matikast...”

(Övers. ”Ja vet faktiskt int. Ja tänker i varje fall söka ti gymnasie för att ja int vet va ja ska bli, ja tycker lite om alla saker, eller ja e intresserad av många branscher. Men ja drömmer i varjefall att ja sku vara handbollsspelare för ja e bra på de, ja skryter int på någån sätt men ja har vari nu i fyra år lagetets bästa spelare... Nångong intresserar ja mej för läkaryrke, ibland intresserar ja mej för polisyrke och ibland intresserar ja mej för politik. Ja vet faktiskt int. Att lite allt och nu i skolan på nian so tycker ja mycket om smahällslära och de e påriktigt ett härligt ämne och ja tycker mycket om de och matematik...”)

Sedan berättade hon om föräldrarnas tankar om hennes framtid: *Ne (föräldrarna) haluu et musta tulee sellasest mistä mä oikeesti tykkään, mistä saa paljon rahaa tai sillee et mä en niinku olis mitenkää velkaa tai mitään, et mä voisin maksaa ite kaiken. Ja sit kun ne aina valittaa mulle kun mä en, no kun mä osaan englantii, mä ymmärrän kaiken, mä en, tai mä osaan puhuukin mut mä en uskalla puhuu, et se kielioppi on kaikein vaikein mulle. Se on se opettaja, se on sen opettajan vika.”*

(Övers. ”Dom (föräldrarna) vill att ja blir någån som ja påriktigt tycker om, vartifrån man får myky pengar, så att ja int aldri behöver ha skulder eller någån, att ja kan betala allt själv. Och sen när dom allti klagar åt mej när ja int, no när ja kan engelska, ja förstår allt, ja kan också prata men ja vågar int prata, språklära e de allra svåraste för mej.”)

Hon berättar också om skolgången i det tidigare hemlandet: *“Me muutettiin sieltä pois koska siellä ei ollut mulle tulevaisuutta. Siellä ei oikeesti ole mitään sellasta... ku mä opiskelin viel siel niin siel oli niiku puoliks venäjäks ja puoliks viroks ja sit loppujen loppuks nyt siin on kaikki viroks, siin on vaan tyylin yks tunti venäjää kaikki ihan muut viroks, ihan sika vaikeet. Ja jos mä oisin opiskellu niinku nyt loppujen koko elämän niin se olis nyt sille et mä joutuisin vaihtaa kouluu vaihtaa porukkaa ja se olis tosi rankkaa mulle”*

(Övers. ”Vi flytta bort ditifrån för att dit fanns ingen framtid för mej. Dit e på allvar ingenting sånt... när ja ännu studera dit så dit va allt halft på ryska och halft på estniska och sen tislut e dit allt nu på estniska, där e bara typ en lektion ryska alla andra på

estniska, helt svin svårt. Och om ja sku ha studera nu ti slut så nu sku de va så att ja sku hamna byta skola, byta gäng och de sku va mycket tufft för mej.”)

Sedan berättade flickorna om sin syn på att stadga sig i framtiden; partner, familjbildning samt traditioner från det tidigare hemlandet.

Flickornas tankar kring familjeplaner:

Kati: *“Ei. Kyll mä varmaan (om att skaffa familj). Mä en tiedä mut mä oon aina halunnut italialaisen miehen. mä en tiedä miks, mut sellasen et joku amerikkalaisen tai sitten suomalaisen. Emmä tiitä, ei suomalaisissa miehissä oo mitään vikaa mut yleensä ne on sellasii et ota, petä, jätä. Niin emmä sit haluu sellasta jos kaikki suomalaiset miehet on joka päivä jossai saunassa ja juo... Must olis kivaa asuu jossai ulkomaalla tyliin Lontoossa tai jotai niin sit et se puhuis englantii. Koska sit mäkin oppisin paremmin englantia ja sais enemmän kaikkee töit ja kaikkee jos puhuu englantii, suomee ja vielä venäjää.”*

(Övers. ”Nej. Joo säkert. (om att skaffa familj) Ja vet int men ja har allti vila ha en italiensk man. Ja vet int vaför, men nån sån en amerikanare eller finländare. Ja vet int, int e de någå fel i finska män men ofta e dom såna att bli ihop, va otrogen, lämna. Så int vill ja ha sånt om alla finska män varje dag e i bastun och dricker... De sku va trevligt att bo nånstans utomlands, typ i London eller någå så att han sku prata engelska. För då sku ja också lära mej bättre engelska och då sku man få mera jobb och allt om man pratar engelska, finska och ännu ryska..”)

Vi fortsatte diskussionen till **Idas** tankar kring hennes framtida familjeplaner. För Ida är det viktigt att hennes blivande partner också har utländsk bakgrund och inte är finländsk. Vidare diskuterade **Ida** hur hon vill fostra sina framtida barn:

“No pitää niistä tosi hyvää huolta, et ne ei polta eikä juo, mut kuitenkin sit jos ne nyt aloittaa niin emmä voi niinku niitä niit mitenkään kieltäytyä, jos ne nyt on riippuvaisii, kyl mä jotenkin yritän sillee et ne lopettaa sen ja tällee. Sitten et niil menee tosi hyvin

opiskelu et ne saa hyvän ammatin, hyvän tulevaisuuden ja tällasta... Koska mä haluun et mul on tosi hyvät lapset et niil ei mee tulevaisuus pilalle.”

(Övers. ”No sköta mycket bra om dom, att dom int röker eller dricker, men om dom ändå börjar så int kan ja ändå förbjuda dom om dom nu e beroende, no försöker ja på någån sätt få dom att sluta och sånt. Sen att deras studier går mycket bra att dom får ett bra yrke, en bra framtid och sånt... För att ja vill att ja har mycket bra barn att deras framtid int förstörs.”)

Nina berättar hur hon önskar fostra sina framtida barn:

“No sillee et ne ois vähän niinku minä. Urheilijoita, ei polta eikä juo. Sellasii sosiaalisii... Mä oon ite tollanen, et niinku mä en oo koskaan maistanut tupakkaa, mä en juo (småskratt) joo mä en juo, koska mä oon nyt aatellut et mä oon täysurheilijan puolel ja sit mä oon muutenkin sellanen et mun kaa on helppoa tulla toimeen et niinku mä oon ystävällinen, sosiaalinen ja mun kaa on kivaa puhuu. Et sit et niitten kaa kin olis.”

(Övers. No sådär att dom sku vara lite som ja. Idrottare, röker int, dricker int. Sändäna sociala... Ja e själv sän, ja har aldri smaka på tubak, ja dricker int, joo ja dricker int, för ja har nu funderat att ja ska satsa totalt på idrotten och sen e ja annars också sän att de e lätt att koma överens me mej att ja e vänli, social och de e trevli att tala me mej.”)

Flickorna om traditioner från hemlandet:

Kati fortsatte med vilka traditioner från hemlandet hon vill föra vidare till sina egna barn:

“Opetan venäjää (ja suomea).”

(Övers. ”Jag lär dom ryska (och finska).”)

För **Ida** är det viktigt att föra vidare sitt hemlands traditioner:

“...me tyliin matkustetaan Venäjälle mun niinku mummin ja näitten serkkujen luo et nekin saa tutstua niihin ja puhua venäjää ja tällee ja sit jos mä vaikka italiaisen kaa niin sit mennään Italiaan ja sielkin myös ahh!”

(Övers. ”...Vi reser ti Ryssland ti min mommo och deras kusiner att dom också får bekanta sej mej dom och tala ryska och sånt och sen om ja blir med en italienare så far vi till Italien och dit också ahh!”)

Ninas tankar om vad hon vill föra vidare från hemlandet:

“No siis, joo siis varmaan tottakai kun mähän kotona yritän opettaa venäjää, kun mä ite puhun venäjää et ne (framtida barn) osais monta kieltä. Ja kyl et tutustuis mun sukuun kans tyylisiin mun tätiin setään ja mun serkuksiin.”

(Övers. ”Nå alltså, joo säkert såklart försöker ja hemma lära ryska när ja själv pratar ryska, så att dom (barnen) sku kuna många språk.”)

Sedan var det pojkarnas tur och med samma teman fortsatte vi intervjuerna. Först berättade **Jukka** om sina framtidsplaner och önskemål om studier:

“...mä aion ostaa heti auto... Ja sitten mä varmaan opiskelen lakimieheks... Mä aion hakea lukioon, tai no mä aion hakea kaksoistutkintoo, varmuuden vuoks jos mä en pääse lukiolt niin sit mul on se toinenkin työ. Mut sit jos mä pääsen lukiolt niin sit mä lope-tan sen toisen ja meen yliopistoon.”

(Övers. ”... ja tänker direkt köpa en bil... Och sen studerar ja säkert till jurist... Ja tänker söka ti gymnasie, eller ja tänker söka dubbel examen för säkerhetsskull ifall ja int slipper från gymnasie så har ja de andra jobbe.”)

Jukka om varför han vill studera till jurist: “No se on must kivaa, ja sit yks ennustusnainen sano mulle. Mut se on mun mielest kans kiva työ ja autan niinku vähän Suomen maata ja, voi olla et mä meen jonnekin toiseen maahan asuu, ehkä... Se on mun oma toive. Ja mun faija on sanonu, tai mun isä on sanonu mulle et älä mee semmoseen työhön josta tulee paljon rahaa, mee semmoseen työhön josta sä tykkäät.”

(Övers. ”No de e trevligt enligt mej. Och sen sa en spåkvinna de ti mej. Men de e enligt mej ett trevligt jobb och ja hjälper också lite de finska lande, de kan vara att ja far ti någån anat land och bo, kanske... De e min egen dröm. Och min pappa har sagt ti mej att börja int jobba me sånt vartifrån man får myky pengar, börja på ett sånt jobb som du påriktit tycker om.”)

Mikael var följande att berätta om utbildning och framtidsplaner. Han berättade kort och koncist:

“No, hyvä duuni saada... Et tienaa hyvin.”

(Övers. Nå få ett bra jobb... Att man förtjänar bra.)

Han har ännu en aning oklart för sig för exakt vad han skulle vilja börja jobba med i framtiden, men berättade vad han vill göra efter sina merkonomstudier:

“Mä aijon jatkaa sitä viel, ammattikorkeakouluun.”

(Övers. ”Ja tänker fortsätta ännu ti yrkeshögskola.”)

Tomis planer kring studier och utbildning, vad som intresserar samt föräldrarnas önskemål:

“No haluaisin päästä hyvän yliopistoon, en tiedä, Aaltoyliopisto... Vähän kaikkea mut mä mietin niinkun matikanalalle... mietin vielä lakimiehestä kun se on aika kiinnostava se mulle niinkun koska mä oon myös venäläinen niin täs varmasti tulee asiakkaita jotka puhuu venäjää... Niil (föräldrarna) on toiveita saada mulle hyvän, hyvän ammatin vaan. Ne haluis et mä menisin jonnekin lääkäriin mut emmä tiedä ehkä, ehkä ei oo ihan mun, ehkä onkin mun, mä en vielä tiedä sen takii mä myös menin lukioon kun en tiedä minne mä meen, sen takia.”

(Övers. ”Nå ja sku vila koma ti ett bra universitet, ja vet int, Aaltouniversitet... Lite allt men ja funderar på matematikbranschen... Ja funderar ännu på jurist för de e också ganska intressant för mej för ja e också rysk så de kommer säkert kunder som pratar ryska... Dom (föräldrarna) har drömmar om att ja ska få ett bra, bara ett bra jobb. Dom sku vila att ja sku fara nånstans och bli läkare men int vet ja, de e int kanske riktigt min, kanske de e min, ja vet int ännu just därför börja ja också gymnasie, eftersom ja int vet vart ja ska fara.”)

Vi fortsatte diskussionen kring pojkarna tankar och syn på att stadga sig i framtiden; partner, familjbildning samt traditioner från det tidigare hemlandet.

Mikael hade bara ett ord om hur han vill fostra sina framtida barn :

“Urheilija.”

(Övers. ”Idrottare”)

Jukka anser sin bakgrund vara viktig, varför han också vill föra vidare tradition och kunskap från det tidigare hemlandet. Han berättade att han vill lära sina framtida barn känna hans gamla hemland:

“Sehän, vie joka vuos kotimaaseen sillee oppii tietää.”

(Övers. ”No de, att man varje år för till hemlande och sånt, så lär dom sej.”)

Tommi berättade om framtida barn och överförande av hemlandets traditioner så här:

“Joo heti kun ne synty. Halusin suoda enemmän niinku mahdollisempi enemmän kieltä opiskeluun, opettaa niille niin koska se on aika tärkeä nykyään kaikess.”

(Övers. ”Joo direkt när dom föds. Ja vill att dom ska få så många språk som möjligt i studierna, lära dom för att de e ganska viktigt nuförtiden i allting.”)

5.3 Ungdomarna om att påverka sin framtid

Alla ungdomar ansåg att det är en självklarhet att de kan påverka sin framtid. Ungdomarna förstod alla att det är fast i dem själva hur bra de kan prestera. De uppfattade, att en bra utbildning är fast i en själv och de val man gör. För att nå sina mål och få det önskade yrket, måste man satsa på skolgången. Då vi frågade ungdomarna huruvida de ansåg att känslan av delaktighet och framtidstron hängde ihop, gav de flesta samma svar.

Då vi frågade ungdomarna ifall de tror att de kan påverka sin framtid och sina framtidsplaner och hur de anser att de kan påverka, fick vi dessa svar:

“Jo, no kyl mä sillee kai ku jos mä panostan koulussa tosi paljon niin kyl se saattaa ehkä onnistua et pääsen sinne Sibelius lukioon. Ja sit ku mä haen johonkin töihin ku oon ollu Sibelius lukiossa et mä oon niinku käyny jossai musiikkipainotteessa lukios niin kyl ne silloin varmaan ottaa mut sinne töihin. Et silloin pystyn vaikuttaa.”

(Övers. ”Jo, nå no kan ja säkert om ja satsar mycket i skolan så no lyckas ja då säkert komma in ti Sibelius lukio. Och sen när ja söker jobb efter att ja ha vari i Sibelius lukio i ett musikbetinat gymnasie så tar dom no mej säkert dit på jobb. Så då kan ja påverka.”)

“Joo, emmä tiedä, mä seuraan mun unelmaa ja niin et mä pyrin siihen.”
(Övers. *”Joo, int vet ja, ja följer min dröm och att ja strävar framåt ti de.”*)

“No joo tottakai. Tottakai mä pystyn aina vaikuttaa siihen.”

(Övers. *”Nå joo såklart. Såklart kan jag påverka.”*)

“Kunnes mä vaan teen kaiken mitä, tai siis jos mä teen koulus kaiken työn ja sit mä saan hyvän työn ja saan kavereita vaik tyyliin yliopistos mä saan kavereita sit siitä tulee jatkossa kaverit kun mä lopetan yliopiston, sit mä meen töihin niin sit tulee kaverit sit tulee niinku sillee paljon kavereita. Jos mä sit tarvitsisin jotain niin sit kavereitten avulla voi löytää miehen tai työn. Tai sillee jos mä matkustan vaik jonnekin niin siel löytyy joku rikas mies. Tai sellanen komee mist mä oikeesi tykkään.”

(Övers. *”Sålänge som ja gör allt som, eller allts om ja gör allt jobb i skolan och så får ja ett bra yrke och ja får vänner fast typ i universitete så e vi i fortsättningen också vänner när ja slutar universitete, sen far ja på jobb så kommer de många vänner. Om ja sen sku behöva någå så kan man via vännena hitta en man eller ett jobb. Eller sen om ja fast reser nånstans så hittar ja dit nån rik man. Eller såndän stili som ja på riktigt tycker om.”*)

“Joo. Se on vaan itsestä kiinni kaiken.”

(Övers. *”Joo. De e bara fast i en själv.”*)

“No jos mä haluun.”

(Övers. *”No om ja vill.”*)

“No, tai no emmä tiää tulevaisuus aina tulee jotenkin mut jos ihminen ei halua tehdä jotain niin ei se tee.”

(Övers. *”No, eller no int vet ja framtiden kommer nu allti på någå sätt men om en människa int vill göra någå så int göra han/hon.”*)

“Joo tottakai.”

(Övers. *”Joo såklart.”*)

“Opiskelussa. Kaikki mitä mä opiskelen niin opiskelen parempi niin parempi ammatti”

(Övers. *”Genom studiena. Allt som ja studerar så studerar ja bättre så blir de bättre yrke.”*)

Som avslutande fråga till hela intervju tillfället frågade vi om ungdomarna ansåg att känslan av delaktighet och framtidstron hängde ihop. Den här frågan var en aning krånglig för några att få grepp om, eftersom de alla känner sig delaktiga. De inte kunde föreställa sig hur de skulle kännas ifall de var utanför och inte kände sig delaktiga. Dock fick vi en hel del fina svar ändå. Så här svarade ungdomarna:

“Kyl mä uskon et aika monella maahanmuuttajilla on sama et ei niit haittaa vaikka ne on maahanmuuttajii koska ihmisiä ne kummiskin kans on ja tällee ja kyl mä uskon niinku et aika monet suunnittelee et minne ne menee ja tällee vaikka ne ois just muuttanut Suomeen. Et kyl ne varmaan just tajuu et täällä on samat kaikki jutut et ekana käydään kouluu ja sit yläaste ja tällee ja sit siit kaikki jatkoopinnot.”

(Övers. ”No tror ja att de e sama för ganska många invandrare att int stör de dom fast dom e invandrare för människor e dom ju också ändå och nu tror ja att ganska många planerar att vart dom far och sånt fast dom just sku ha flytta ti Finland. Att dom förstår sekert att här e allt sama att först går man i skolan och sen högstadie och sånt och sen efter de all vidareutbildning.”)

“No on sillee, ja sillee ei. Et jos vaik mun iskä sanois sillee et sun pitää mennä tohon kouluun niin mä sanon ei mä haluun siihen kouluun koska tää on mun tulevaisuus et mä päätän ite, et tällee et mä haluun tehdä sitä ja sitä et se ei voi päättää mitään mitä mä teen.”

(Övers. ”No på ett sätt och på ett sätt int. Att fast min pappa sku säga att du måst gå ti den skolan så säger ja nej ja vill ti den skolan för de här e min framtid, ja bestämmer själv, att sånt, att ja vill göra si och så, att han kan int bestämma över någån som ja gör.”)

“Jos mä olisin ulkopuolinen niin mä menisin sinne kuitenkin sillee et niinku et mä pyrin jonnekin siihen et mä en olis ulkopuolinen. Et mä yritän.”

(Övers. ”Om ja sku va utanför sku ja ändå fara dit, på de sätte att ja strävar nånstans ti att int vara utanför.”)

“No mul on nyt sillee perhees et mä en saa päättää tyyliin nyt ennen kun mä täytän 18 vuotta mitä mä teen, et vanhemmat päättää mun puolest ja se häiritsee mua, niinku et mä en saa mennä mihinkään tai periaattees tehä mitään. Mun pitää mennä lukioon et mä en saa mennä amistoon, et sillee. Mut kyl mä ymmärrän niitä kun ne haluu vaan mun parasta. Mut sillee mä kyl haluaisin olla jotenkin suomalaisii päin et mä haluaisin päättää ite et mitä mä teen tulevaisuudes, mut ku mä en saa ku mä en oo viel 18 ja ne haluu et mä meen lukioon kuitenkin ja mä ite haluun kyl lukioon, koska mä en tiedä mitä must tulee mut emmä oikeesti tiää, vähän vaikeeta tää on. Mä oon tottunu kyl sellaseen kovaan hoitoon niinku kieltänyt minulta aika monta juttuu mut kyl se välil pistää mieltii et pitääks mun pitää vanhempieni puoli ku oon kavereitten kaa enemmän ja sillee.”

(Övers. ”No i min familj e de typ så att ja int får bestämma före ja fyller 18 år va ja gör, att föräldrarna bestämmer för min del och de stör mej, typ att ja int får fara nånstans eller typ göra någån. Ja måst gå ti gymnasie, ja får int fara ti yrkesskola, att sånt. Men nu förstår ja dom för dom vill bara mitt bästa. Men på de sätte sku ja vila vara mer finne att ja själv sku få bestämma va ja gör i framtiden, men när ja int får när ja int ännu e 18 och dom ändå vill att ja far ti gymnasie och de vill ja no själv också, eftersom ja int vet va ja ska bli men int vet ja, lite svårt e dehär no. Ja e no van vi hård uppfostran, många saker ha blivi förbjudna för mej men no får de mej att tänka ibland att måst ja hålla mina föräldrars sida när ja mer e me mina vänner och sånt.”)

“No emmä tiää oikeestaan, kyl mä nyt tajusin mut se on nyt vähän vaikee vastata ku mä en oo sillee (ulkopuolinen).”

(Övers. ”Nå int vet ja riktit, ja förstod no men de e svårt att svara när ja int e på desätte (utanför).”)

“Tietenkin se vaikuttaa mikä ihminen on. No jos mä olisin yhteiskunnan ulkopuolella niin ehkä haluaisin enemmän varmaan opiskella ja yrittää koska silloin niinkun sillee niinku mitään paljon vaihtoehtoja sillee jos ei olis niinku mitään kavereita niin silloin on vaan aika opiskella vaan ja sä et haluis mitään sellasta ammattia että niinku joka ei kiinnosta sua.”

(Övers. ”Såklart handlar de om hurdan man e som människa. Nå om ja sku vara utanför samhälle så sku ja kanske vila studera mer och försöka för att då har man int lika

myky mahdolligheter, om man int har någå vänner, så då har man bara tid att studera och du vill int ha ett sånt yrke som int intresserar dej.”)

“Ja sit ehkä vähän näyttää niinku muille et sä niinkun pystyt siihen, sillee.”

(Övers. ”Och sen kanske lite visa ti andra att du kan de och klarar de och sånt.”)

6 ANALYS AV RESULTAT

I detta kapitel kommer vi att belysa resultaten med hjälp av teori och tidigare forskning.

Undersökningen gjord av Länsstyrelsen i Sverige, påvisade att de flesta av deltagarna förhöll sig positiva till en framtid i Sverige. Av dessa deltagare, ansåg 8 av 10 att har möjlighet att påverka sin framtid. Likheter med detta fann vi även i intervjuerna med ungdomarna. Dock var ungdomarna skeptiskt inställda till om de kommer att stanna i Finland. Alla var ändå överens om att de har makt att påverka den egna framtiden. I den svenska undersökningen var inte heller deltagarna särskilt aktiva i kommunala aktiviteter, något vi fann våra ungdomar vara. Inte heller kom det genom våra intervjuer fram några nämnvärda skillnader mellan könen.

I den svenska undersökningen nämnde deltagarna att faktorer som får en att trivas i landet, är bland annat vänner och familj. Dessa svar korrelerade också med de svar vi fick fram. De svenska deltagarna, liksom våra unga invandrare, svarade också att de vill bli sedda som de människor de är och inte som invandrare. I våra intervjuer, konstaterade en av flickorna att människor är vi ju alla. I fråga om arbete i framtiden, visade de svenska svaren inga egentliga skillnader från den övriga befolkningen. Inte heller genom våra intervjuer kom det fram svar man direkt kan koppla till någon viss etnicitet eller nationalitet, utan det är fråga om “vem som helst”-svar.

14 procent av deltagarna i den svenska undersökningen, svarade jakande på frågan om de upplevt diskriminering i arbetslivet. Detta rör inte direkt de ungdomar vi intervjuat, då samtliga antingen var under arbetsålder eller av annan orsak inte jobbade. Dock svarade några av ungdomarna att de under sin första tid i landet, främst då de inte behärskade språket så bra, fått höra en del rasistiska uttryck. Språkfrågan kom även upp i den

svenska undersökningen, just som en orsak till den upplevda diskrimineringen. Stier konstaterar att diskriminering är ett fenomen utbrett över hela världen.

I undersökningen gjord av Länsstyrelsen i Sverige, nämnde deltagarna vad som fått dem att trivas i landet under första introduktionsperioden. Saker som nämndes var bland annat trygghet, möjligheter till utbildning och sjukvården. Några av ungdomarna vi intervjuat nämnde som orsak till flytten just att det här i Finland finns bättre möjligheter att skapa sig en bra framtid, än i det tidigare hemlandet. Utbildningen betonades i svaren, likaså tryggheten.

Alitolppa-Niitamo nämnde i Väestöliittos undersökning, att det finns olika sätt att bemöta människor. Att man antingen kan se människor som en klump, utan egentliga skillnader för att alla styrs av ungefär lika behov. Det andra sättet är att man ser etnicitet som någonting centralt i var och ens erfarenhetsvärld. Ungdomarna vi intervjuat, tangerade ett behov av båda sorters bemötande. De betonade dels att de är människor, inte enbart invandrare, men i några intervjuer framkom också en stark känsla av etnisk identitet och medvetenhet. Alitolppa-Niitamo tar i samma vända upp att begreppet kulturism kan medföra en risk, i och med att man med detta begrepp lätt kategoriserar folk på basen av förenklade kulturella grunder. Man plockar in alla invandrare under paraplyet invandrare, men gör kanske små skillnader på folk beroende på vilken kultur hon hör till. Således har vi plockat in människor från olika hörn av världen, under samma benämning. Här glömmer vi bort väsentliga kulturskillnader, för att inte nämna personliga och individuella skillnader som trots allt inte är av ondo på något sätt.

Alitolppa-Niitamo tar upp undersökningen "Maahanmuuttajien elinolut", i vilken det framkommer att vuxna invandrare försöker förbättra sina chanser att hitta anställning genom att studera. Detta såg vi prov på i våra intervjuer, där samtliga ungdomar betonade vikten av utbildning. De är alla av den åsikten att man genom en bra utbildning har möjlighet till ett bättre liv och således kan man påverka sin framtid.

Alitolppa-Niitamo konstaterar att invandrare ofta koncentreras till invandrartäta bostadsområden. I dessa områden skapar man, i hög grad, sig en uppfattning om invånarna eftersom det handlar om ens vardag och vad man ser varje dag. I den kommun i Nyland,

där vi genomfört våra intervjuer, är invandrarna också samlade till vissa områden. Dessutom är dessa områden, i det här fallet, allmänt uppfattade som mindre attraktiva ställen att bo på. Detta kan vara orsak till varför flickorna i vår intervju unisont svarat att de allra minst vill bli tillsammans med en finländare, eftersom dessa uppfattas överkonsumera alkohol och ha allmänt dåliga vanor. För att ytterligare understryka invandrarättheten, kan vi konstatera att för att genomföra intervjuerna har vi ringt runt till x antal utvalda skolor för att få tag på unga invandrare. Samtliga skolor hänvisade oss till samma nyländska område. Detta, att man grundar sin uppfattning på vad man ser i omgivningen, kan också uppfattas som en orsak till varför de flesta vi intervjuat inte har större behov av att stanna där de nu bor. I undersökningen för Väestöliitto, nämner Alitolppa-Niitamo att majoritetsbefolkningen kan få en chans att omvärdera eventuella författade meningar då de får en chans till detta. Detta innebär således, att man kan uppfatta det som någonting positivt att invandrare och finländare blandas i bostadsområden för att på detta sätt få större kontaktmöjlighet med varandra. Dock, kan man tänka sig, får invandrarna vi intervjuat inte chansen att ompröva sina åsikter om de bosätts i områden med låg socioekonomisk status.

I Väestöliittos undersökning konstateras det att kulturella värderingar införlivas med egen person. Detta kallas internalisering och sker i hög grad omedvetet. I våra intervjuer lyfte en respondent fram artighet som någonting mycket viktigt från den egna kulturen, detta är också någonting personen i fråga kände ett starkt behov av att föra vidare till sina kommande generationer. De flesta respondenterna, underströk även respekten för de äldre.

En av våra respondenter berättade att den familjen är starkt patriarkalisk. Kvinnan i huset sköter hemmet, medan mannen går på jobb. Detta är dock någonting respondenten i fråga inte själv såg som sin framtid. Alitolppa-Niitamo konstaterar att en del kulturer präglas av en större åtskiljnad mellan man och kvinna, något som då också kom fram här. I familjen i fråga, fick mannen behålla sin värdighet som familjens överhuvud genom att fortsätta vara den som går på jobb.

Lundqvist (2005) har författat en rapport för Integrationsverket i Sverige. I denna framkommer det att barnens prestationer åtminstone delvis kan förklaras vid jämförelse med

föräldrarnas prestationer. Lundqvist klargör också att färre ungdomar med invandrarbakgrund påbörjar gymnasiestudier och färre slutför de påbörjade studierna jämfört med den svenska majoriteten. Här kan man tänka sig att våra respondenter utgör ett undantag, då alla verkar obehagligt inställda på att både studera och slutföra sina studier. Vid intervjutillfället, gick samtliga i skola; en del i grundskola, någon i yrkesskola och gymnasiet. Målen för fortsatta studier är gymnasiet till nästa. Respondenterna har också klart för sig vad följande nivå utbildning ska bli, samt vad som krävs av dem för att önskemålen inte ska förbli önskemål.

Till skillnad från vad Lundqvist och Lansford et.al konstaterar i respektive rapport, kommer inte våra respondenter från familjer där inkomsten i huvudsak utgörs av socialbidrag, åtminstone inte enligt egen utsago.

Lundqvist (2005) konstaterar vidare i rapporten för svenska Integrationsverket, att yrkesval åtminstone delvis korrelerar med social och etnisk bakgrund. Detta kan inte understödats på basen av vårt intervju material. Som tidigare nämnt, hade några av respondenterna klart för sig exakt vilket steg som följer vilket, men inte alla. Det alla har klart för sig, är snarare att de för sin egen skull ska studera och utbilda sig, för att för sin egen skull ha en bra framtid och större möjligheter. En av respondenterna konstaterade också att med sitt yrkesval och språkbakgrund, kan denna hoppeligen bli en tillgång för Finland. Ingen av respondenterna sade heller någonting om högstatus yrken i det tidigare hemlandet.

I den svenska rapporten för Integrationsverket framkom det att ingen av ungdomarna vill slita i affär eller restaurang reste av sitt liv. De var alla överens om att utbildning är nödvändigt. I denna rapport framkom en del skillnader mellan pojkarna och flickorna. Flickorna siktade på någon form av utbildning, men inte nödvändigtvis på högskola eller högre nivå. De var också inställda på att tjäna pengar för att kunna studera. Flickornas föräldrar var också måna om att de skaffar sig en bra utbildning, för att få en ljusare framtid. Bland pojkarna var inte tanken på vidareutbildning lika populär, men föräldrarnas önskemål de samma som för flickorna. De flesta av pojkarna ansåg att vidareutbildning knappast skulle leda till bättre inkomster. Dessa svar, i jämförelse med de svar vi

fick ta del av under intervjuerna, sammanfaller föga. Inte heller fick vi så markanta skillnader mellan pojkarna och flickorna.

I Lundqvists rapport för Integrationsverket, framkom det att de intervjuade ungdomarna åtminstone delvis antog att deras bakgrund som invandrare försvårar deras möjligheter att lyckas med jobb. Våra respondenter var dock av den åsikten, att de har alla chanser att lyckas så länge de studerar flitigt.

Lundqvist (2010) har utgett en avhandling, "möjligheternas horisont", i vilken hon konstaterar att det ungdomarna hon intervjuat nu anser vara bra alternativ bland annat är beroende på hur var och en uppfattar den sociala kontexten. Här handlar det också om i vilken mån ungdomarna i fråga upplever att de har möjligheter, samt vad de upplever att samhället erbjuder dem. Ungdomarna vi intervjuat, verkade anse samhället vara tillgängligt för dem. Detta med tanke på fritidaktiviteter, möjligheter till umgänge samt studier.

Lundqvist (2010) konstaterar vidare, att i och med att samhället blivit destandardiserat och individualiserat, måste också ungdomarna förlita sig allt mer på sig själva. Detta verkar inte vara ett problem för de ungdomar vi intervjuat, då samtliga framstod som starka individer med en klar ambitionsnivå. Hon säger vidare att människor går in på arbetsmarknaden med olika förutsättningar, exempelvis kön och etnicitet, medan våra respondenter ansåg att de själva skapar sina möjligheter.

Delaktighet är ett måndimensionellt begrepp konstaterar Almqvist, Molin och Madsen. Samtliga respondenter har uppgett sig vara delaktiga. De känner sig alla som en del av samhället, samt ser samhället som en del av dem själva. De är engagerade och accepterade, åtminstone i de miljöer där de ingår. Vad de gör på fritiden och är intresserade av, skiljer sig knappast från det som vilken ungdom som helst är intresserad av. De upplever att de har möjlighet att påverka också genom utbildning. Våra respondenter har även alla nämnt vänner som någonting mycket viktigt. Torgny Lindgren och Bat Seba poängterar ju att vi skapar oss själva genom att finnas till i andra människors tillvaro, något som sålunda stämmer bra överens med vad respondenterna berättat.

Delaktighet betyder bland annat medansvar, participation, andel och medverkan. Ungdomarna vi intervjuat har talat om utbildning som ett sätt att kunna påverka. Därmed kan man tänka sig att de på detta sätt även uppnår medansvar och medverkan i samhället. De får och har delaktighet genom social gemenskap, samt genom olika uppgifter i skolsammanhang och fritidsaktiviteter. Ungdomarna i fråga är alla en del av ett sammanhang. Som Molin, Gustavsson och Stenhammar et. al också säger, uppnår man delaktighet genom samspel med omgivningen. Detta omfattar också att man får delge andra sina tankar och tycken.

Molin talar om två arter av delaktig; formell och informell. Den formella delen handlar om den objektiva upplevelsen, att man kan vara inskriven i en skola utan att vara en del av gemenskapen. Den informella delen handlar å sin sida om den subjektiva upplevelsen, att man är en del av gemenskapen. De ungdomar vi intervjuat ansåg sig åtnjuta både formell och informell delaktighet, trots att några fått höra en del glåpord under första tiden i Finland. Samtliga har också de interna och externa förutsättningarna för delaktighet.

Människan har i alla tider ställt sig skeptisk inför det okända, då detta ofta upplevs som avvikande och annorlunda. Att leva med människor från andra kulturer kan därför upplevas lite främmande, eftersom det handlar om beteendemönster man från tidigare inte är van vid. Detta är även en sak Stier och Olsson poängterar. I denna veva kan vi lätt glömma att det kan komma goda saker även ur det okända. Under ena av våra intervjuer, nämnde en av respondenterna artighet som en stor del av dennas kultur, någonting som finländare lite mer kunde anamma. Denna artighet, som personen ifråga ansåg bottna i kulturen, kommer att vara svår att upptäcka så länge gemene man förhåller sig skeptisk och rädd inför det okända.

Vartiainen-Ora konstaterar att den egna kulturmedvetenheten är viktig för att kunna förstå andra kulturer. Medlemmarna i en kultur uppfattar den egna kulturen och dess normer som någonting självklart och rätt, trots att det för någon annan kan vara fullständigt obegripligt. Detta gäller bland annat synen på män och kvinnor, vilka roller de har. En

respondent berättade att mamman i det hemmet skötte hushållet istället för att ha ett så kallat lönejobb, medan pappan var den som hämtade levebrödet. Dock behöver detta inte nödvändigtvis, eller enbart, vara en fråga om kultur. Det kan också handla om båda parter vilja, eller att familjen helt enkelt inte behöver två inkomstkällor. I detta fall upplevde respondenten dock att det var en kulturfråga.

Trots att våra möten med respondenterna var en ganska kort och snabb episod, upplever vi ändå att vi fick en känsla av deras KASAM, som den definieras av Antonovsky. Samtliga verkade se omgivningen och det egna livet som någonting hanterbart och begripligt, samt genom detta kunna se det meningsfulla i det hela. Vi upplever att de har en stark och fin KASAM. Ingen sade någonting som kunde hänvisa ens tankar till kaos, utan de verkade alla se en sammanhängande och strukturerad värld omkring sig. Respondenterna har en hanterbar omgivning. Samtliga har klara strukturer hemma samt vänner som styrkekällor och resurser. Meningsfullhet visade de också att de har, för ingen lät motgångar som exempelvis rasism sa över, utan det är någonting man tar sig genom.

7 SLUTDISKUSSION

Härnäst kommer vi att redogöra för resultaten från vår empiriska undersökning, metoden vi använt oss av, idéer till vidare forskning och även våra egna åsikter och tankar angående hela arbetsprocessen. Med andra ord blir detta kapitel en kritisk granskning av vårt arbete.

7.1 Metoddiskussion

Vårt val av metod föll sig naturligt med tanke på syftet med detta examensarbete. Vi hade endast ett fåtal intervjuer, i vilka vi med denna metod kunde gå på djupet. Hartman (2004) påpekar att man just med den kvalitativa metoden kan undersöka ett fåtal, men på detta sätt uppnå ett djup i materialet. Trots att metodvalet kändes passande för oss och vi försökte utforma så öppna frågor som möjligt, är det ändå inte sagt att våra respondenter kunnat svara helt sanningsenligt och öppet. Detta beror på att våra frågor

ändå har kunnat vara lite styrande, att vi missat non-verbala signaler eller att respondenterna gett sådana svar de trott att vi vart ute efter. Ämnet kan också ha satt käppar i hjulen för resultatet. Innehållsanalysen föll sig som det självklara tolknings instrumentet för detta arbete. Kategorierna var lätta att finna. Vi upplevde att teoridelen lätt kunde passas samman med den empiriska delen av arbetet.

Transkriberingen av intervjuerna var en lång och inte helt smärtfri process, ändock ett viktigt moment i arbetet. Det underlättade i att få grepp om innehållet i intervjuerna, samt i att kategorisera. Dessutom har vi på detta sätt inte gått miste om någon viktig detalj. Transkriberingen har också lämnat mindre utrymme för feltolkningar som kunnat uppstå om vi endast haft intervjuerna i skriftlig form.

Som positivt, vad gäller intervjuerna och respondenterna, tolkar vi det faktum att intervjuerna inte inleddes i samband med första träffen med ungdomarna. Istället tog vi oss tid att få fram någon slags avslappnad stämning, just genom att hälsa på i ungdomslokalen ett par gånger innan allvaret drog igång. I och med detta fick ungdomarna en chans att skapa sig en uppfattning om oss samt "mäta" oss med blicken. Intervjuerna gick på ett ganska personligt plan, men i och med förträffarna fick ungdomarna en chans att också ställa oss personliga frågor. Vi upplevde att intervjuerna på detta sätt blev mer symmetriska än asymmetriska, eftersom vi försökte komma in som två människor och inte som professionella. Vi ville ge intryck av att vi alla är på samma plan, att alla är lika bra. Jacobsen (2007) poängterar just att man före intervjuer inleds ska avgöra om de sker ansikte mot ansikte samt i hurdan miljö.

Teoridelen var relativt lätt att komma underfund med, vad gäller vilka områden som skulle tangeras i detta arbete. Själva sökningarna var inte lika lätta. Som tidigare nämnt upplever vi att undersökningar kring dylika teman, verkar omfatta ett ganska litet område i Finland. Detta kunde möjligtvis bero på att Finland inte tar emot så många invandrare jämfört med exempelvis grannlandet Sverige. Vi hade hoppats på mera finländska undersökningar kring detta tema, för att få fram just upplevelserna i Finland. Detta kunde rekommenderas till framtida forskning.

I urval av teorier har vi utgått från syfte och socialpedagogik, för att få svar på de frågeställningar vi har. Vi upplever att detta lyckats ganska bra. En del litteratur har varit mycket svåråtkomlig, men trots detta känner vi att det framkommit svar och kunskap.

7.2 Resultatdiskussion

Syftet med vårt examensarbete var att diskutera ungas känsla av delaktighet och deras tankar kring framtiden, samt synliggöra ungdomarnas tankar och åsikter. I vårt examensarbete försökte vi bena ut huruvida de uppfattar sig vara delaktiga, samt hurdan syn och tro på framtiden de har.

Första frågeställningen i vårt arbete är; Hur beskriver ungdomar med invandrarbakgrund sin delaktighet? Resultatet vi fick genomsyrades av att samtliga ungdomar ser samvaro med vänner vara en mycket viktig del av livet och välmående. Ungdomarna upplevde också delaktighet genom hobbyverksamhet på fritiden - någonting alla vid tillfället var involverade i. Samtliga ungdomar upplevde sig vara en del av samhället, ingen tyckte sig vara utanför på något sätt. Enstaka nämnde att de i lågstadieålder fått höra glåpord angående brytning eller fysiska attribut.

Vår andra frågeställning är; Hur kan ungdomarnas nuvarande situation påverka deras tankar om framtiden? I detta fall hade alla ungdomar klart för sig att deras liv är det de gör det till, med andra ord ansåg ungdomarna att det är fast i dem själva hur bra de kan prestera och vad framtiden hämtar med sig. För att få en bra utbildning, leva ett bra och välförtjänt liv är de val som man gör fast i en själv och ingen annan.

Vår tredje och sista frågeställning är; Hurdan syn på framtiden har ungdomar med invandrarbakgrund? Ungdomarna hade alla klart för sig vad de vill göra i framtiden, de hade också alternativa planer ifall någonting inte skulle gå som önskat. Samtliga ville ut i världen och förhöll sig lite skeptiska till om de ska stanna i Finland. Som tidigare

nämnt, förstår alla vikten av utbildning. Alla hade planer att vidare utbilda sig. De flesta av ungdomarna nämnde också att de vill föra hemlandets traditioner vidare till sina framtida barn, speciellt språket.

Resultaten, det vill säga vad som framkom under intervjuerna, överträffade förväntningarna. Svaren vi fick var av stort mångfald och variation samt mycket nyanserade och bestämda. Trots att vi hade öppna frågor, fick vi ändå de svar vi så att säga önskade. Ungdomarna tolkade frågorna och den röda tråden utifrån sig själva.

Efter att intervjuerna var slutförda, kom det via ungdomsledaren fram att en del av respondenterna uttryckt en viss motvilja gentemot just ämnet. Det upplevdes att invandring varit så mycket på tapeten vid den tiden, att det började kännas tjatigt och i en viss grad utpekande. Trots detta ville ingen dra sig ur intervjuerna, utan alla verkade vara positivt inställda. En respondent uttryckte också att hon hellre sett att intervjun hade publicerats med namn. Det förklarades noga varför anonymiteten är viktig.

En av ungdomsledarna påpekade att vi kanske fått olika svar om vi haft både pojke och flicka från samma kultur, samt ifall vi själva varit två pojkar. Som tidigare nämnt, gick intervjuerna på finska vilket är båda skribenternas svagare språk. Även detta kan ha påverkat svaren och själva intervjun. Vi kan också beakta att diskussionen eventuellt blivit annorlunda om vi båda själva haft invandrarrötter eller annan kultur än den finländska.

KÄLLOR

Alitolppa-Niitamo Anne, Ismo Söderling, Stina Fågel (red.) 2005, Olemme muuttaneet - Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin: Väestöliitto, 2005, s. Tillgänglig: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/77ee7ceb3358c32de1d52f42b3049a3c/1389099922/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf> Hämtad: 8.8.2013

Almqvist, Lena et al. 2004, Delaktighet i skolaktiviteter – ett systemteoretiskt perspektiv. I: A Gustavsson, red., *Delaktighetens språk*, Lund: Studentlitteratur, s. 137 – 153

Antonovsky, Aaron. 1987, *Hälsans mysterium*, Natur & Kultur, 271 s.

Arbets- och näringsministeriet. 2013, *Rapport: Invandrare integrerar sig med tiden*. Tillgänglig: http://www.tem.fi/sv/arbete/meddelanden_arbetet?89507_m=112187 Hämtad 31.10.2013

Aula Maria Kaisa, 2011. Barnombudsmannen. Tillgänglig: <http://www.lapsiasia.fi/sv/aktuellt/skrivelser/skrivelser/-/view/1563424> Hämtad: 17.1.2014

Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann- Marie 2000, *Den svårfångade socialpedagogiken*, Lund: Studentlitteratur AB, 236 s.

Finska migrationsverket 2013. Tillgänglig: http://www.migri.fi/information_om_verket/statistik Hämtad: 20.10.2013

Hartman, Jan. 2004, *Vetenskapligt tänkande – från kunskapsteori till metodteori*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB, 307 s.

Inrikesministeriet, Varaktigt bosatta utlänningar i Finland 31.12.2012. Tillgänglig: http://www.migri.fi/download/40180_Suomessa_asuvat_ulkomaalaiset_2012_sv.pdf?d07f3e21ec45d088 Hämtad 20.10.2013

Inrikesministeriet, Årsöversikt över migrationen 2011

http://www.migri.fi/download/44064_35732_maahanmuutto_sve0308_lr.pdf?d4652021ec45d088 Hämtad 20.10.2013

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, Förståelse, *beskrivning och förklaring – introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316 s.

King, Russel. Översättning Fredrikson, Ingrid H. 2012, Andra generationen - ett komplicerat begrepp. Sydsvenskan. Tillgänglig:
<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/andra-generationen---ett-komplicerat-begrepp/> Hämtad 20.10.2013

Lagen om främjande av integration 1386/2010. Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2010/20101386> Hämtad 12.8.2013

Lansford, Jennifer E., Deater-Deckard, Kirby., Bornstein, Marc H. 2007, Immigrants in contemporary society, s. Tillgänglig:

http://www.google.fi/books?hl=sv&lr=&id=DBOZVbII6FUC&oi=fnd&pg=PA1&dq=youn+immigrants+and+perspective+on+future+&ots=1SXa230F0G&sig=ckpSH3idguIW9NndLHS701tVoBU&redir_esc=y#v=onepage&q=young%20immigrants%20and%20perspective%20on%20future&f=true

Hämtad: 8.8.201

Lundqvist Catarina 2005, Karriärvägar för ungdomar med utländsk baggrund - Framtidsplaner, orienteringar och strategier mellan utbildning och arbete, s. Tillgänglig:

<http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/ri2005/bilagor/2006-508.pdf>

Hämtad: 3.1.2014

Madsen, Bent. 2001, *Socialpedagogik*, Lund: Studentlitteratur, 244 s.

Madsen, Bent. 2006, *Socialpedagogik: Inklusion och integration i det moderna samhället*, Lund: Studentlitteratur AB, 301 s.

Miettinen, Anneli. Väestöliitto, Maahanmuuttajat. Tillgänglig:

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/ Hämtad 31.10.2013

Molin, Martin. 2004, Delaktighet inom handikappområdet – en begreppsanalys. I: A. Gustavsson, red., *Delaktighetens språk*, Lund: Studentlitteratur, s. 61-79

Nationalencyklopedin 2014, Tillgänglig: <http://www.ne.se/> Hämtad 3.1.2014

Olsson, Erik. 2005, *Etnicitetens gränser och mångfald*, Carlssons Bokförlag, 417 s.

Roth, Hans Ingvar. 2005, *Mångkulturalismens utmaningar*, Lund: Studentlitteratur AB, 188 s.

Statistikcentralen. Begrepp och definitioner, *Invandring*. Tillgänglig:

http://www.stat.fi/meta/kas/maahanmuutto_sv.html Hämtad 17.10.2013

Stenhammar, Ann-Marie; Rinnan, Tove & Nydahl, Erika. 2011 Handikappförbunden. 124 s.

<http://www.barnombudsmannen.se/Global/Publikationer/lyssna%20pa%20oss.pdf>

Stier, Jonas. 2009, *Kulturmöten – En introduktion till interkulturella studier*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, 178 s.

Svenska akademiens ordlista över svenska språket. 2006, 13 uppl, Nordstedts Akademiska Förlag, 1130 s.

Unite for children UNICEF. Tillgänglig: <http://www.unicef.fi/helabarnkonventionen>
[Hämtad 3.1.2014](#)

Utomnordiska invandrares erfarenheter av introduktion och integration i Norrland: Länsstyrelsen Västernorrland, 2008. Tillgänglig:

<http://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/rappporter/2008/2008-4--utomnordiska-invandrares-erfarenheter-av-introduktion-och-integration-i-norrland.pdf> Hämtad: 1.10.2013

Vartiainen-Ora, Päivi. 2007, *Mångkultur i arbetslivet*, Arbetarnas Bildningsförbud ABF, 84 s.

Årsöversikt över migrationen, 2011. Tillgänglig:

http://www.migri.fi/download/44064_35732_maahanmuutto_sve0308_lr.pdf?03ef5c8a92fbd088 Hämtad: 3.10.2013

BILAGOR

Härnäst kommer de bilagor vi framställt och skickat ut. Bilagorna är till antalet tre stycken. Bland bilagorna finns ett informationsbrev till organisationen vi samarbetat med, ett informationsbrev till respondenterna vi intervjuade och ett informationsbrev samt informerat samtycke till respondenternas vårdnadshavare.

BILAGA 1 INFORMATIONSBREV TILL ORGANISATIONEN

Hyvä Vastaanottaja!

Olemme kaksi sosionomi opiskelijaa Arcada AMK:sta Helsingistä.

Tarkoituksemme on kirjoittaa lopputyössämme nuorista maahanmuuttajista ja pyrkiä tuomaan esiin heidän mielipiteitään osallistumisestaan yhteiskuntaan ja heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Haluamme saada tietoa miten maahanmuuttajanuoret kokevat olevansa osallistuneita suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorten kanssa keskustelemme myös heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Toivomme saavamme enemmän osaamista ja tietoa maahanmuuttajien kulttuurista, perinteestä ja millaisia ajatuksia nuorilla on tulevaisuudesta.

Toivomme että voisimme haastatella kuutta 13-17 vuotiasta maahanmuuttajanuorta. Toivomme, että saamme nauhoittaa haastattelun jotta voimme myöhemmin kirjoittaessamme lopputyötämme analysoida niin tarkasti kuin mahdollista, mitä haastattelussa kerrottiin.

Osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista ja haastateltavalla on oikeus kieltäytyä osallistumisensa milloin vaan hän haluaa. Haastateltu pysyy myös nimettömänä. Kun lopputyömme on valmis ja hyväksytty, kaikki sitä koskeva tutkimusmateriaali tuhoetaan. Haastattelu on teemahaastattelu johon sisältyy kolme alaluokkaa: 1. Taustatiedot 2. Tunne yhteenkuuluvuudesta ja tunne osallisuudesta 3. Tulevaisuus.

Toivomme, että järjestönne pystyy auttamaan meitä saamaan yhteyttä nuoriin romaneihin.

Kiitos etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Denice & Jessica

Opiskelijat

Denice Gizettis & Jessica Svartström

puh:

Ohjaaja

Maria Forss

BILAGA 2 INFORMATIONSBREV TILL UNGDOMARNA

Hyvä vastaajanottaja!

Olemme kaksi sosionomi opiskelijaa Arcada AMK:sta Helsingistä.

Tarkoituksemme on kirjoittaa lopputyössämme nuorista maahanmuuttajista ja tuoda esiin heidän mielipiteitään osallistumisestaan yhteiskuntaan ja heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Haluamme saada tietoa, miten maahanmuuttajanuoret kokevat olevansa osallistuneita suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorten kanssa keskustelemme myös heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Toivomme saavamme enemmän osaamista ja tietoa maahanmuuttajien kulttuurista, perinteestä ja millaisia ajatuksia nuorilla on tulevaisuudesta.

Kaikki tässä opinnäytössä kerättävä tieto kerätään, analysoidaan ja julkaistaan nimettömänä. Ainoastaan me allekirjoittaneet luemme materiaalin. Haastattelun myötä saamme syvemmän käsityksen siitä, mitä osallisuus merkitsee sinulle, kuinka osalliseksi tunnet itseäsi, milloin tunnet itseäsi osalliseksi ja minkälaisia ajatuksia sinulla on tulevaisuudestasi. Haluamme kuulla sinun mielipiteesi. Siksi tarvitsemme apuasi ja pyydämme hetken aikaasi. Mikäli haluat osallistua haastatteluun ota lomake mukaan allekirjoitettuna 11.9.2013 ja sitten sovimme haastattelu päivän. Haastattelu kestää noin 45–60 minuuttia. Toivomme että saamme nauhoittaa haastattelun jotta voimme myöhemmin kirjoittaessamme lopputyötämme analysoida niin tarkasti kuin mahdollista, mitä haastattelussa kerrottiin.

Osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista ja sinulla on oikeus keskeyttää haastattelu. Kun lopputyömme on valmis ja hyväksytty kaikki sitä koskeva tutkimusmateriaali tuhotaan. Haastattelu on teemahaastattelu, johon sisältyy kolme alaluokkaa: 1. Taustatiedot 2. Tunne yhteenkuuluvuudesta ja tunne osallisuudesta 3. Tulevaisuus.

Toivomme, että voit osallistua haastatteluunne.

Mielipiteesi on tärkeä meille.

Ota yhteyttä jos sinulla on kysymyksiä.

Toivottavasti nähdään!

Opiskelijat

Denice Gizettis & Jessica Svartström

puh:

Ohjaaja

Maria Forss

BILAGA 3 INFORMATIONSBREV & SAMTYCKE AV VÅRDNADSHAVARE

Hyvä huoltaja!

Olemme kaksi sosionomi opiskelijaa Arcada AMK:sta Helsingistä.

Tarkoituksemme on kirjoittaa lopputyössämme nuorista maahanmuuttajista ja tuoda esiin heidän mielipiteitään osallistumisestaan yhteiskuntaan ja heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Haluamme saada tietoa, miten maahanmuuttajanuoret kokevat olevansa osallistuneita suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorten kanssa keskustelemme myös heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Toivomme saavamme enemmän osaamista ja tietoa maahanmuuttajien kulttuurista, perinteestä ja millaisia ajatuksia nuorilla on tulevaisuudestaan.

Osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista ja haastateltavalla on oikeus kieltäytyä osallistumisensa milloin vaan hän haluaa. Haastateltu pysyy myös nimettömänä. Kun lopputyömme on valmis ja hyväksytty kaikki sitä koskeva tutkimusmateriaali tuhoetaan. Kaikki tässä opinnäytetyössä kerättävä tieto kerätään, analysoidaan ja julkaistaan nimettömänä. Ainoastaan me allekirjoittaneet luemme materiaalin. Haastattelun myötä saamme syvemmän käsityksen siitä, mitä osallisuus merkitsee nuorelle, kuinka osalliseksi hän tuntee itsensä, milloin nuori tuntee itsensä osalliseksi ja minkälaisia ajatuksia nuorella on tulevaisuudestaan. Haluamme kuulla nuoren mielipiteen. Siksi tarvitsemme hänen apunsa suostua haastateltavaksi. Mikäli nuori haluaa osallistua haastatteluun toivomme että hän ottaa lomakkeen mukaan allekirjoitettuna 11.9.2013 ja sitten sovimme haastattelu päivän. Haastattelu kestää noin 45–60 minuuttia. Toivomme, että saamme nauhoittaa haastattelun, jotta voimme myöhemmin kirjoittaessamme lopputyötämme analysoida niin tarkasti kuin mahdollista, mitä haastattelussa kerrottiin.

Tässä kirjeessä annan suostumukseni että Denice Gizettis ja Jessica Svartström saavat haastatella lastana ja käyttää kerättyä materiaalia lopputyöhön.

Paikka ja päivämäärä _____

Allekirjoitus_____

Nimenselvennys_____

Mikäli teillä on kysymyksiä ottakaa mielellänne yhteyttä meihin.

Ystävällisin terveisin

Denice Gizettis & Jessica Svartström

Opiskelijat

Denice Gizettis & Jessica Svartström

Puh:

Ohjaaja

Maria Forss